

ואביטה

שיעורי תורה והתועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

נעה בת צלפחד ולקומ"ת מ | עמ' ב
שיעור לכבוד משה (מו) וורצמן שי' - גל עיני קנדה (אנגלית)

שבע ברכות דן ואליאן שי' גבריאלוב | עמ' טו
מוצאי ט"ו מנחם-אב ע"ז - רחובות

סיפורי ותורות רבי לוי-יצחק שניאורסאהן | עמ' כ
כ"ב מנחם-אב ס"ז - רמת אביב

דבר יום ביומו - פרשת השבוע | עמ' מב

ג	ל	ע	י	נ	י
ו	א	ב	י	ט	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
פ	ת	ו	ר	ת	ד

יוצא לאור לקראת שבת
פרשת עקב תשע"ז

ח"י מנחם-אב ע"ז - תל אביב

נעה בת צלפחד ולקומ"ת מ

שיעור לכבוד משה (מו) וורצמן שי' - גל עיני קנדה (אנגלית)

א. סוד נעה | ב. לקומ"ת מ: סוד קדושת הארץ

2813, מספר ההשראה של 38, חוה חוה, סוד חוה ראשונה וחוה שניה, דהיינו חוה-חוה ברבוע ועוד הבל ברבוע).

יש קשר בין נעה לבין חוה, "אם כל חי" (גם בחינת "כל חי [חוה] מתנועע [נעה]"). חוה נעה כל חי מתנועע = חיות חיות – "והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק". איך רואים את היחס?

חוה הוא גם שם פשוט עם שלש אותיות, שווה 19. אם מעלים כל אות ברבוע – ח ברבוע (64), ו ברבוע (36), ה ברבוע (25) – הגימטריא היא

נעה. כלומר, חוה ברבוע פרטי עולה נעה. חוה נעה (ר"ת חן, "תשאות חן חן לה", "אשת חן תתמך כבוד", "חן אשה על בעלה" – "תשאות חן חן לה" "אשת חן תתמך כבוד" "חן אשה על בעלה" = 60 פעמים חן (! משלימים לקדם ("גן

בעדן מקדם", שם ה' שם את אדם וחוה – "שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקדם"), יב ברבוע ("זה אל זה"), יחס חשוב בין נעה לדמות האשה הראשונה של

האנושות (נעה, כמו כל אשה בעולם, היא בת חוה, אך י"ל שהתאומה היתרה של הבל היתה נעה וממילא היא בת חוה ממש, וכן י"ל שאשתו של צלפחד חוה שמה, ועל כן היא בת חוה ממש – נעה בת חוה = ג"פ יעקב, ממוצע

כל תבה. "חן אשה" = ב"פ יעקב, ממוצע כל תבה. יעקב, בחיר האבות = ז פעמים הוי"). חוה נעה בהכאה פרטית = 845 = 5 פעמים 13, אחד-אהבה ברבוע = משה צפרה נעה (כמו

שיתבאר הקשר ביניהם).

5 כפול 5 כפול 5 מתייחס גם לכך היא אחת מ-5 אחיות, וכן האות ה שווה 5 היא אות נשית

א. סוד נעה

נתחיל^א בניגון. נגנו שאמיל.

תנועת נעה

הערב הוא יום הולדת של נעה – בת הזקונים של מו, שחוגגת היום 7 שנים, לאורך ימים ושנים טובות, הרבה נחת. לכן דבר ראשון נדבר על השם נעה. נעה היא אחת מחמש בנות צלפחד, חמש בנות שמאד אהבו את ארץ ישראל – קשור גם למה שנלמד בהמשך בלקוטי מוהר"ן – ויחסית זהו שם לא כל כך נדיר, כך שהשיעור על השם נעה יתאים לכל הבנות והנשים שנקראות נעה.

המובן של נעה הוא לשון תנועה, תזוזה. לנעה יש הרבה חיות – "כל חי מתנועע". היא אוהבת במיוחד לנענע את הלולב ומיניו בזמן שמחתנו (וכידוע שבכח הנענועים להפוך את הגעגועים לשעשועים).

רמזי נעה (וחוה)

הגימטריא של נעה (שם פשוט עם שלש אותיות) הוא 125. יש משהו גיאומטרי מיוחד רק בשם נעה בין בנות צלפחד – הגימטריא שלה היא 5 בחזקת 3, 5 במעוקב (לפי הכלל הידוע בזה היינו סכום חמשת מספרי השבת הראשונים: 1 7 19 37 61 = חוה, 37 = הבל, 61 = אני-אין. כל מספר במשולש =

נרשם על ידי איטיאל גלעדי. לא מוגה.

רבתי – רומזת לחמשים שערי בינה, 5 פעמים
10. ה' אמר שהן צודקות, הן היורשות וצריך
לתת להן נחלה.

בסוף חומש במדבר, בפרשת מסעי, כתוב
שבני מנשה באו למשה וטענו שהן בנות ואם הן
תנשאנה לגברים משבטים אחרים הנחלה
תעבור בדור הבא לשבט אחר. משה רבינו אמר
בשם ה' שהם צודקים ועליהן להנשא לבני
שבטן. המצוה הזו היתה רק לאותו דור, וזו
אחת מסיבות שמחת ט"ו באב – לפני כמה
ימים – שבו "הותרו שבטים לבוא זה בזה" גם
ב"ת יורשת נחלה". זו הפעם השלישית
והאחרונה בה מופיעות בנות צלפחד בתורה.

תנועת נעה – החילוף בסדר השמות

בפעמיים הראשונות הסדר הזה ונעה היא
השניה, אבל בפעם השלישית יש שינוי – שתי
בנות מחליפות מקום, השניה והאחרונה. הבת
החמישית בפעמיים הראשונות היא תרצה, אבל
כאשר ה' אומר להן לשאת את בני שבטן תרצה
היא השניה ונעה החמישית (נעה נעה לסוף,
היא יודעת איך להשפיל את עצמה ובכך
להעלות את אחותה, "יירדה [שלי] צורך עליה
[של אחותי]"). היא סוד השכינה שנעה יחד עם
בני ישראל בכל מסעיהם כו'. וכידוע הסיפור
של אותו חסיד, ר' ראובן דונין ע"ה, שלאחר
מלחמת ששת הימים כאשר כולם נהרו לכותל,
ששכינה לא זזה מכותל המערבי, הוא מיד עלה
על מטוס וטס לרבי באומרו שהוא רוצה דווקא
בשכינה שזוה).

רש"י מסביר שהן התחתנו לפי הגיל שלהן,
ולכן בפעם השלישית הסדר הוא לפי הגיל,
ונעה היתה בת הזקונים (כמו אצלך). למה היא
הופיעה שניה בפעמיים הראשונות (וכך גם
בספר יהושע)? רש"י אומר ששם נרשמו לפי
חכמתם, והיא היתה חכמה במיוחד. הבת
הבכירה, מחלה, תמיד ראשונה. השלישית
והרביעית, חגלה ומלכה, הן תמיד במקומן.
הראשונה, השלישית והרביעית לא מחליפות

בכלל (שמות בלשון נקבה רגילים להסתיים ב-
ה). יש משהו מאד נשי באות ה ונעה היא ה
פעמים ה פעמים ה (יש עוד אשה בתורה ששזה
נעה – צלה, אשת למך, "על פי שני עדים...".
ללמך יש עוד אשה – עדה! עדה היא סוד "נע
ונד" שנאמר לקין, ואילו חוה היא נח, נע נד =
ג"פ נח, וד"ל. חוה, האשה הראשונה, נבראת
מצלע אדם הראשון – צלע היינו נוטריקון צלה
נעה. צלע = 190, משולש 19, חוה, שעולה י
פעמים חוה. צלע חוה הן סוד המלך הדר, "ושם
אשתו מהיטבאל" – הדר מהיטבאל = אשה.
צלע חוה בהכאה פרטית = 1250, הרבוע
הכפול של כה = 10 פעמים צלה-נעה, והוא
עולה שרה רבקה רחל לאה בלהה זלפה, כל
אמהות עם ישראל!).

הופעות בנות צלפחד בתנ"ך

כמה פעמים מופיעות חמש בנות צלפחד
בתנ"ך? 3 פעמים בתורה ועוד פעם אחת בספר
יהושע:

בתורה ההופעה הראשונה שלהן היא בפרשת
פינחס, כשמונים את עם ישראל ומגיעים
למנשה נאמר שיש לצלפחד חמש בנות, ושם
נעה היא השניה.

פעם שניה היא בהמשך אותה פרשה, כאשר
מסופר שבנות צלפחד באו למשה רבינו ואמרו
"תנה לנו אחזה" בארץ ישראל. אם היו לנו
אחים הם היו יורשים – הן היו מאד חכמות
וידעו את ההלכה – אבל אין לנו, או שאנחנו
נירש, ואם איננו נחשבות כלל לזרע שאמנו
תתייבם, כמו אלמנת מי שלא השאיר ילדים. הן
אמרו למשה רבינו – ממה נפשך, או שאנחנו
נחשבות זרע של צלפחד אבינו ואז אנחנו
יורשות או שאמנו תתייבם. משה רבינו אמר
שאינו יודע ועליו לשאול את ה'. זו אחת
הפעמים הבודדות שמה רבינו אמר שאינו
יודע ועליו לשאול את ה'. שם כתוב "ויקרב
משה את משפטן לפני הוי" ובמלה "משפטן"
יש תופעה מיוחדת שהאות ן הסופית היא אות

זה מעיד? "בינה יתרה נתנה באשה יותר מבאיש". זו הסבה מדוע הן הבינו יותר ממה רבינו.

שוב, עצם היחוס שייך לאבא, ה-י, והעובדה ש"ראתה עינן מה שלא ראתה עינו של משה" שייכת לבינה היתרה שלהן, שער הנון, כי הן חבבו את ארץ ישראל. מכיון שהן חבבו את ארץ ישראל הן זכו לגילויי שער הנון (שהוא גם סוד ה-ג של נעה, ה-ג היחידה בשמות חמש בנות צלפחד. והיא ה-ג של מנשה, רמז לשער ה-ג אליו זכה משה בשעת הסתלקותו, סוד הר נבו, נ בו. גם כאן משה 'מסתלק' כאשר "ויקרב משה את משפטן לפני הוי'". הכל מתחיל מלשון קירוב, "ותקרבה בנות צלפחד וגו'", "הכל הולך אחר הפתיחה", ואח"כ "ויקרב משה וגו'", וכפי שלמדנו לאחרונה בסוד "אשרי תבחר ותקרב" שקירוב שייך למוחין דאמא. "ותקרבה נמוצע כל אות – אם כל חי"'. ... "ויקרב" = 1081, תפארת, משולש חגלה; ויש לציין שבכל פרשת נחלות, במדבר כז, א-יא, יש בדיוק ג אותיות ג!). שוב, הפעמיים האלה הולכות יחד.

בפעם השלישית כתוב שהן נשאו לבני דודיהן, ואז הן מפורטות לפי סדר הגיל. לפי הקבלה יש חמש קדימות ו"קדימה בזמן", מי נולד קודם ומי נולד אחר כך, שייכת ל-ו של שם הוי' ב"ה, ספירת התפארת. בהתפתחות של הספירות המדות הם הבנים – חסד-גבורה-תפארת וכו' כנגד השבטים, ראובן-שמעון-לוי וכו'. המדות הן הבנים שנולדים להורים, ושם יש את הסדר של קדימה ואיחור בלידה, קדימה בזמן.

אם כן, שלש ההופעות בתורה הן י-ה-ו של שם הוי'. אחר כך נותנים לבנות את הנחלה בפועל, בספר יהושע. בתורה כל הסוגיא היא בתיאוריה, אבל בספר יהושע נותנים להם את הארץ בפועל – אחרי הסתלקות משה, כאשר יהושע מנחיל את ארץ ישראל לעם ישראל – וזו המלכות, שם ההבטחה מתקיימת, והארץ עצמה

מקום, אבל השניה והחמישית מתחלפות פעם אחת, כאשר הן מתחננות. נמצא שיש קשר מיוחד בין נעה לתרצה. בימינו, שני השמות הכי נפוצים בין חמשת השמות האלה הם נעה ותרצה, ומסכה מסוימת יש ביניהם קשר והם מתחלפים בסדר השמות (נעה תרצה משלימות 40,820, במשולש, "ואהבת לרעך כמוך" וכו'. במילוי, נעה תרצה = 1368 = חוה פעמים חסד, דהיינו חוה במספר קדמי! אותיות המילוי שלהן = 548, הערך הממוצע של שתי המלים "נומהוי" אשה משכלת". נעה תרצה ובמילוי המילוי = 2 פעמים חוה פעמים מהיטבאל. רק נעה בחשבון זה = 722, הרבוע הכפול של חוה, ואילו נעה תרצה ובמילוי ובמילוי המילוי = 7 פעמים 722!).

חמש הבנות האלה מקבילות לספירות מחסד עד הוד, חמש מדות הלב. כשנעה היא השניה היא גבורה וכאשר היא החמישית היא הוד, ענף הגבורה. החילוף בין הבת השניה לבת החמישית הוא חילוף בין גבורה להוד – קן שמאל, שבהיותו "חד קציר" שתי הספירות שבו קרובות להתחלף, ודוק.

ארבע ההופעות בסוד הוי'

למה חמשת השמות מופיעים ארבע פעמים, שלש בתורה ופעם נוספת ביהושע? ארבע ההופעות מכוונות כנגד אותיות שם הוי' ב"ה. רק בפעם השלישית נעה מחליפה מקום. הפעמיים הראשונות הן באותה פרשה, "תריץ ריעין דלא מתפרשין לעלמין", י-ה. בפעם הראשונה הן מופיעות בסדר היחוס של עם ישראל – וסדר היחוס הוא לפי האבא, י שבשם. היהדות היא לפי האמא, אבל היחוס הוא לפי האבא – לכן יחוס בכלל, להיות יהודי מיוחס, שייך לאבא, חכמה, ה-י שבשם. בפעם השניה הן באות ודורשות ממה רבינו "תנה לנו אַחֲזָה" ומשה צריך "ויקרב משה את משפטן לפני הוי'" – עם ן רבתי, שער הנון של הבינה, אמא. ה' אומר "כן בנות צלפחד דברת". על מה

שהן יורשות את אביהן אולי שגם בני יירש אותי? ה' אומר – לא, הבן שלך לא מתאים. מי מתאים? מי שהכי דבוק בך בחיך, יהושע, "ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל", שמעולם לא עזב אותך. גם כאשר משה רבינו נלחם בעמלק הוא שם את יהושע לעמוד בראש הצבא. יהושע יהיה היורש שלך.

בפשטות גם יהושע היה נוכח כאשר בנות צלפחד באו לשאול, אף שהתורה לא מציינת זאת. כתוב שהבנות עמדו לפני משה ולפני אלעזר ולפני הנשיאים וכל העדה, אבל לא כתוב שמות הנשיאים כו'. יש שלשה אנשים שאנו יודעים שהיו שם – משה רבינו ואלעזר הכהן, וגם יהושע היה שם. יש גימטריא מאד יפה, שאם מחשבים את שמות בנות צלפחד – **מחלה נעה חגלה מלכה תרצה** (כפי שמופיע שלש פעמים מתוך ארבע) – הן עולות חי פעמים **חן** (חן או נח, חן הוא לשון היפי השמינית, שמשמעותה סימטריה). **משה אלעזר יהושע** (שודאי עמדו שם) בגימטריא עולים בדיוק אותו מספר!

הקשר של נעה למשה רבינו (ולצפרה אשתו)

מכאן נתבונן שאם יש שלשה גברים ששום חמש נשים חייבת להיות כאן איזו הקבלה. הדבר העמוק הוא שנעה מקבילה למשה – אצלכם משה הוא האבא (מו) ונעה היא הבת. כאשר חמש הנשים האלה באות בפני שלשה שופטים – משה באמצע, אלעזר בימין ויהושע בשמאל. אפילו שכולן פונות לכל השופטים, ובמיוחד למשה, העין של כל אחת פונה למישהו אחר – צריך קשר עין למישהו. נעה מסתכלת ישר למשה רבינו, כמו שנסביר (הבת שאחרי נעה, **חגלה** בגימטריא מו).

היחוד של **משה נעה** עולה "**נעשה אדם**" (כאשר נחליף אותיות **אד** ב-ה נקבל אותיות **משה נעה**), קשור למבואר לעיל הקשר בין נעה לחוה, "ויקרא את שם אדם ביום הבראם". והוא עולה "**יהי אור** [משה] **ויהי אור** [נעה]".

היא המלכות. זו הקבלה יפה של ארבע ההופעות בתנ"ך של בנות צלפחד למודל הכי חשוב בקבלה, ארבע אותיות שם הוי' ב"ה.

נעה הנאה

נאמר עוד דבר יפה על נעה: האותיות **ע** ו-**א** מתחלפות, ה-**א** היא פנימיות ונשמת ה-**ע** – ה-**ע** יותר גלויה וה-**א** יותר רוחנית. מה קורה אם במקום לכתוב נעה נכתוב נאה, ה'נשמה' של נעה ב-**ע**? מלה מאד חשובה ביחס לאשה, "כלה נאה וחסודה". נאה אומר או שהיא יפה, או שיש לה מדות טובות (lovely in appearance and lovely in character). אם כן, הפנימיות של נעה היא נאה.

חמש בנות צלפחד ובית הדין של משה, אלעזר

ויהושע

כתוב שחמש הבנות האלה באו לפני משה ואלעזר. בדרישן שלהם לרשת את הארץ, בסיום ארבעים שנות הנדודים למדבר, אחרי פטירת אהרן, כאשר בנו אלעזר הוא הכהן הגדול, הן באו לפני משה ואלעזר. רש"י שואל מה הטעם – אם משה לא ידע, אלעזר ידע? הרי כל מה שיש לאלעזר הוא מה שלמד ממשה רבינו. התירוץ (השני שמביא רש"י הוא) שמשה ואלעזר ישבו יחד והן באו והציגו את המקרה שלהם בפניהם יחד. אבל לא כל כך ברור. למה צריך לציין שאלעזר היה שם?

לאחר פרשת בנות צלפחד כתוב שמשה אמר לה' – אם אתה אומר לי שעלי למות אני זקוק ליורש, מי שיהיה אחרי, שינהיג את עם ישראל אחרי, כמו שבנות צלפחד יורשות את אביהן. אז ה' אומר לו שיהושע יירש אותו – כמו שהבנות האלה יורשות את אביהן כך יהושע יירש אותך. דבר מענין, יש יחס בין צלפחד ובנותיו למשה רבינו ויהושע בן נון (**צלפחד מחלה נעה חגלה מלכה תרצה משה יהושע** = **כד** צירופי **מחלה**!). משה רבינו אומר – כפי

זה הוא ז"פ נר. במנורה יש שבעה נרות, ואם מחשבים שבכל נר במנורה יש עשר ספירות, י"פ נר, שבעים נרות, מקבלים 17500, **נעה** בהכאת אותיות. אפשר לכבוד נעה להדליק 70 נרות, כמו המספר שלה בהכאה, אבל אמרנו שכל נר הוא פעמיים נעה, אז יש כאן 140 **נעה**. נדיר שהכאת האותיות תתן מספר שהוא כפולת חיבור האותיות.

נעשה אותו דבר עם משה: מ פעמים ש פעמים ה = 60000. כתוב שמשה שקול כנגד ששים ריבוא נשמות ישראל, תוספת של עוד 0, אבל השם שלו בצורה זו שוה 60000. האם גם הוא כפולה של **נעה**? כן, 480 פעמים **נעה**. הוא גם כפולת **צפרה** (שעולה ג"פ **נעה**), 160 (**צלם**, **עץ**) פעמים **צפרה**. בחשבון הזה **משה** (480 פעמים **נעה**) ועוד **נעה** (140 **נעה**) עולים **כתר** פעמים **נעה**. היחוד הרוחני הזה של משה ו-נעה הוא הכתר של נעה. אתה הכתר של הבת שלך, והיא גם הכתר שלך.

עד כאן על השם נעה, לכבוד יום ההולדת שלה, שתהיה בריאה וחזקה ושמחה, א חסידישע מיידלע, היא וכל מי שנקראת בשם נעה.

ב. לקומ"ת מ: סוד קדושת הארץ

לקו"מ תורה מ – פרשת עקב

למו' יש קביעות בלימוד לקוטי מוהר"ן, ב"ה, אז נלמד משהו ששייך לארץ ישראל אותה חבבו בנות צלפחד (עליהן דברנו בחלק הראשון של השיעור) ולפרשת השבוע (לחיות עם הזמן), פרשת עקב. פסוק חשוב בנוגע לארץ ישראל מופיע בסוף הפרשה – "ארץ אשר הוי' אלהיך דרש אתה תמיד עיני הוי' אלהיך בה מְרִשִׁית השנה ועד אחרית שנה". ה' דורש-מברר תמיד מה קורה בארץ ישראל ועיניו תמיד בה, מתחלת השנה ועד סופה. נתחיל לקרוא בתורה מ בלקו"מ תנינא:

מי אשתו של משה רבינו? הוא פרש מהאשה במצות ה', אבל מה שם אשתו? **צפרה**, בגימטריא 375, שלש פעמים **נעה**, נעה ב"רצוא ושוב" (נ נע נעה עה ה), תנועת החיים של נעה כנ"ל. **נעה-צפרה**, ד"פ **נעה**, עולה 500, "פרו ורבו", המצוה הראשונה בתורה (בארבע ההופעות של הבנות בתנ"ך כתוב פ"א "נעה" ושלש פעמים "ונעה" בגימטריא "פריה ורביה"). "ונעה" אותיות **ענוה**, רמז מובהק למשה רבינו – "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה"). פעמיים **נעה** עולה נר. אשה נשואה מדליקה בשבת שני נרות, כי נר-נר עולה "פרו ורבו". כל נר הוא **נעה-נעה** (מבואר בחסידות שיהודי בשעת לימודו ותפלתו מתנענע כמו נר, "נר הוי' נשמת אדם", בחינת "כל חי מתנועע", חיות היהודי היא מלימוד התורה ועבודת התפלה) ושני נרות הם ד"פ **נעה** (ד פעמים ששמה **נעה** כתוב בתנ"ך), **צפרה-נעה**.

אנחנו אומרים רק מעט, אבל יש הרבה דברים שמראים שנעה קשורה למשה רבינו. רוצים ליומר שחלק מהבנות יותר קשורות למשה, חלק לאלעזר וחלק ליהושע, כי יש כאן שתי קבוצות מקבילות (יש כאן הרבה רמזים המראים על התכללות. מהם: **אלעזר מחלה** = יהושע, וכן **משה חגלה** = יהושע. **משה תרצה** = 1040 = 40 פעמים הוי' = נדב אביהוא **אלעזר** איתמר, ארבעת בני אהרן, כולל אלעזר).

עוד רמז: בכל מלה או שם אפשר לחבר את האותיות או להכפיל את האותיות. אנחנו נתבונן ב**נעה**. נ פעמים ע פעמים ה = 17500, 100 פעמים 175, "בן מאה" פעמים שנות חיי אברהם אבינו. נאמר זאת בצורה אחרת – 10 פעמים 1750, מספר חשוב. אחד הפסוקים הכי חשובים בתנ"ך שוה למספר זה, יש לנו מאמר שלם על זה – שיא האהבה של שיר השירים. שיר השירים הוא קדש קדשים, והפסוק הזה הוא הקדש של קדש הקדשים – "מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים". אחת הכוונות שמספר

הרביעית, יש טעם של ארץ ישראל אתה יכול לדעת את כל המדרגות שלמעלה ממך – אם היהודי האחר הוא צדיק, האם הצדיק שהיה אצלו הוא צדיק אמת, גדול במעלה או קטן במעלה, ואף לדעת איך ה' מרגיש אותו.

איך הדברים האלה נאמרים בחב"ד? מה שהוא יסביר לנו בתורה זו קשור לשני דברים עיקריים בחב"ד. דבר אחד שאומרים בחב"ד: כאשר חסיד נוסע לרבי – לא רק לראש השנה כמו שמודגש כאן – והוא חוזר לביתו החסידים שם, שגם קשורים לרבי, עושים לו התוועדות, או (כמו שכתוב כאן) רק מסתכלים לו בעינים. בחב"ד יש פתגם כמה טוב להסתכל בעינים שראו את הרבי – להסתכל בעינים של מי שהיה אצל הרבי. מה זה אומר? שכאשר מישוהו רואה את הרבי משהו מהרבי עובר דרך העינים שלו, ומי שמסתכל בעינים שלו רואה את הרבי דרך העינים שלו. כל מי שרואה את הצדיק צריך להסתובב לעולם ומי שמסתכל בעיניו זה דבר גדול – רואה את גדולת הצדיק ואף את גדולת החסיד. זה ווארט בחב"ד שמתקשר למה שכתוב כאן.

הדבר השני, הוא שמסביר כאן שלעינים שראו את הרבי יש כח לעשות ארץ ישראל כאן – להאיר את קדושת ארץ ישראל בכל מקום שאתה נמצא. גם זה ענין גדול בחב"ד, "מאך דא ארץ ישראל". התורה הזו מסבירה איך זה עובד, מה המכניזם של "מאך דא ארץ ישראל" – איך כל אחד יכול לעשות את המקום שלו ארץ ישראל. הדבר הפשוט, שכדי לעשות ממקומך ארץ ישראל צריך לקחת את העינים של הרבי – כך לוקחים גם מהעינים של ה', ועיני ה' אלקיך הם תמיד בארץ ישראל ("תמיד עיני הוי' אלהיך בה"). הווארט כאן שכדי לעשות ארץ ישראל צריך כח של עינים, כי ה' עושה את ארץ ישראל בכח העינים שלו – בכח ההשגחה הפרטית שלו על ארץ ישראל. הצדיק לוקח זאת מה' והחסיד לוקח זאת מהצדיק. אלה דברים מאד חשובים שיוצאים מהתורה

מי ש'יודע מארץ ישראל' (שיודע באמת מהי ארץ ישראל), ש'טעם באמת טעם ארץ ישראל' [לארץ ישראל יש טעם. כמו שכתוב בתחלת פרשת עקב, פרשת השבוע, על שבעת המינים המיוחדים של ארץ ישראל. יש משהו בארץ ישראל שצריך להרגיש בחוש הטעם. בתורה יש ארבע דרגות, טנת"א – טעמים נקודות תגין אותיות – המכוונים בעצמם כנגד י-ה-ו-ה. הטעמים מכוונים כנגד החכמה, המדרגה של ארץ ישראל, בדיוק כמו שהוא יסביר בתורה זו. יש משהו בארץ ישראל שקשור לטעם, "טוב טעם ודעת", "טעמו וראו כי טוב הוי'". "טעם ארץ ישראל" = "שמע ישראל [הוי' אלהינו הוי' אחד]", כפי שקראנו בפרשה הקודמת. ידוע ש"שמע" הוא ר"ת "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה", לשאת עינים ל"עיני הוי' אלהיך" המשגיח במיוחד על ארץ ישראל. טעם, 119, הוא כפולת 7 – 7 פעמים טוב, ארץ ישראל היא כפולת 13, 13 פעמים דין, 8 ברבוע. טוב ועוד דין = אנכי, 9 ברבוע. טעם ארץ ישראל ס"ת צלם, "אך בצלם יתהלך איש", איש הישראלי שטעם באמת את טוב טעם ארץ ישראל ומתהלך בה – "אתהלך לפני הוי' בארצות החיים". הוא יכול להכיר באחר, אם ה'יה אצל צדיק על ראש השנה אם לאו, [ויותר מזה]: ואם אותו הצדיק הוא גדול במעלה או קטן, ואם הוא צדיק אמת אי לאו, או אם הוא בעצמו צדיק [אם אותו אחר בעצמו צדיק. את כל הדברים האלה יכול לדעת מי שטעם את הטעם הטוב של ארץ ישראל].

יסודות חב"דיים מקבילים

נקדים ונאמר את הרעיונות שהוא יאמר בצורה פשוטה, כפי שהם מופיעים גם בשאר החסידויות, במיוחד בחב"ד. בכל התורה הזו יש ארבע מדרגות שהן גם כנגד אותיות שם הוי' ב"ה – ה', הצדיק, היהודי שהיה אצל הצדיק, והיהודי שמדבר עם היהודי שהיה אצל הצדיק וקבל השפעה פנימית מהצדיק. אם לך, במדרגה

במיוחד בארץ ישראל, וזה מקור הקדושה של ארץ. דבר מאד עקרוני וחשוב, שקדושת הארץ היא כי ה' משיגח בפרט על ארץ ישראל. זו הסבה ש[ארץ] ישראל מקדשת [וגם ש]אוירה מחכים, כי עינים על שם החכמה [אם נחזור לנעה, עליה דברנו בחלק הראשון של השיעור, ה-ע בשם שלה היא החכמה, העינים שלה שמסתכלת ומשתוקקת לארץ ישראל, ובכך פועלת בעצמה את קדושת ארץ ישראל, וכמו שיתבאר.], כי התפתחות החכמה נקרא בחינת עינים [פקיחת עינים.], כמו שכתוב [על אדם וחוה, בהקשר שלילי, אחרי החטא הקדמון שלהם. (בראשית ג): 'ותפקחנה עיני שניהם' [זו לא חכמה טובה, עצת הנחש לאכול מעץ הדעת, והיה עדיף שלא היה קורה. אבל בכל אופן פתיחת העינים היא חכמה.]: 'ופרש רש"י: 'על שם החכמה נאמר. ומחמת שעיני ה' בארץ ישראל, שמסתכל בה תמיד, על ידי זה 'אוירא דארץ' ישראל מחכים'.

[עד כאן רעיון אחד, חוליה אחת של התורה. כעת מתחיל רעיון חדש:]

השגחת עיני ה' על ידי ההתפארות בישראל

אך מהיכן נמשך ונתעורר זאת אצל השם יתברך [למה ה' מסתכל על הארץ ולא במקומות אחרים? למה ה' מכוון כשהוא מסתכל בארץ ישראל?], דהינו בחינת עינים להשגיח בנ"ל, זה נעשה על ידי נשמות ישראל [יש כלל בכל ליקוטי מוהר"ן, שדבר אחד גורם לדבר אחר, סבה ומסובב. מה גורם להסתכלות ה' בארץ? נשמות ישראל.], שהשם יתברך מתפאר בהם [הם הבנים שלו, הוא רוצה לראות בהם דברים טובים ולהתפאר בהם, לכן הוא מסתכל. ה' מסתכל על הארץ לא כי רוצה לראות את הטופוגרפיה שלה, או משהו אחר, אלא כדי לראות את הנשמות שבה. כשה' יתברך רואה שיהודים הולכים בדרך הישרה הוא גאה בילדים שלו. הגאווה של ה' בילדיו נקראת התפארות בפסוק.], בבחינת (ישעיה

הזו. הדבר השני הוא התכל'ס, מה שרוצים להגיע אליו, ועד שיתקיים היעוד של "עתידה ארץ ישראל להתפשט בכל הארצות".

טעם ארץ ישראל – טעם חכמה

כי טעם ארץ ישראל יכולין לציר לפני מי שיודע טעם שכל [כדי להבין בטעם ארץ ישראל צריך שיהיה טעם באינטליגנציה טהורה, ארץ ישראל היא אינטליגנציה טהורה. שכל בלשה"ק הוא גם מלשון הסתכלות – הסתכלות בארץ ישראל.]. כי רק מי שהוא איש בור [בלי שום יחס לחכמה.], אי אפשר לו לידע זאת, אבל מי שיודע משכל, בגון לומדים [אנשים שלומדים גמרא.], שפוגשים מעט טעם השכל [אומר דבר חזק, שאם אתה גאון גדול בגמרא לא אומר שיש לך הרבה טעם שכל, אלא מעט טעם השכל.]. בפשט וקשיא בדרך הלומדים [ששואלים קושיות מיטן גראבע פינגר.], או חכמים בחכמות אחרות [אפילו מי שחכם במתמטיקה, פיזיקה או מדע אחר.], שפוגשים טעם שכל [כאן לא אומר מעט טעם שכל, כנראה שם יש הרבה טעם שכל.], יכולין להבין טעם ארץ ישראל [למה?]. כי 'אוירא דארץ' ישראל מחכים' [האוויר והחכמה של ארץ ישראל נותנים את הקדושה של ארץ ישראל. מאיפה הם באים? מהעינים של ה']. [בבא בתרא קנת, ובוזר פינתם דף רמה.], ובתקון (כב).

ופעם החכמה והשכל בודאי יקר מאד [כמו שדברנו קודם על טעמי תורה, שהם טעם השכל.]. אך עקר מעלת קדשת ארץ ישראל הוא רק על ידי השגחת השם יתברך [מאיפה המקור הראשון של קדושת הארץ? מהשגחת ה' יתברך.]. ומחמת שהשם יתברך מסתכל בארץ ישראל תמיד, כמו שכתוב [בפרשתנו. (דברים י"א): 'תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה']. על ידי זה [שה' מסתכל במיוחד על ארץ ישראל. ה' רואה את כל העולם, אבל העינים שלו ממוקדות

מתפאר בילדיו כאשר הם קרובים אליו. אם אבא רואה שהילדים לא קרובים להורים, שהם מתרחקים מההורים ודרכם, הם לא מתפארים. כל גאות ההורים בילדים היא כאשר מורגש כח המשיכה והחיבור בין ההורים לילדים. לכן מסביר שלא כל העתים שוות בכמה עם ישראל קרוב ומתקרב לה'.

כי לפעמים, הם ושלום, יש שנתרחק אחד מהשם ותברך, ואזי אדרבא ה' לא יכול להתפאר בו, וההיפך: השכינה צועקת: קלני מראשי, קלני מזרועי' יש שתי דרכים לקרוא את "קלני". אפשר להסביר שהראש והזרוע נעשים כבדים או שנעשים קלים. הרמב"ם מסביר "קלני" מלשון 'קל אני' אבל הברטנורא ושאר המפרשים מסבירים 'קל איני', שנעשים כבדים. [סנהדרין מו' לשון המשנה בסנהדרין לגבי מי שנידון למות בגלל החטאים שלו, ואף שהוא מת כי הוא חוטא כאשר יהודי מת השכינה צועקת. כ"ש וק"ו אם קורה משהו רע ליהודי אחר, ח"ו. יהודי שנידון לעונש סימן שהתרחק מה', והשכינה צועקת:]. הינו שצעקתה, שנתקלקל ונפגם בחינת ההתפארות שאינו יכול להתפאר בהם, ונפגם בחינת התפלין, שנעשין מן ההתפארות כנ"ל [אם אי אפשר להתפאר בנו התפלין נפגמים, נעשים פסולים. זו סבה עמוקה למה הרבי אומר לבדוק כל שנה ("מרשית השנה ועד אחרית שנה") את התפלין – אם יש ריחוק בין ההורים לילדים, זה עצמו יכול לעשות את התפלין פסולים].

וזה: קלני מראשי, קלני מזרועי, מראשי מזרועי דיקא, בחינת תפלין (שמניחין על הראש ועל הזרוע) [קשר פשוט, שמענין אם משהו אחר ממפרשי המשנה אומר, שהראש והזרוע רומזים לתפלין. מה המשמעות? שהתפלין נפסלות. מה קורה כאשר האותיות פורחות, כמו שהיה בלוחות הברית בעקבות חטא העגל – הלוחות נעשו כבדים, עד שמה לא היה יכול להחזיק אותם. כאשר התפלין

מ"ט): "ישראל אשר בך אתפאר" [בכל התורה הזו הוא הולך מענין אחד לשני. ידוע שה' מתפאר בנשמות ישראל. אם שני יהודים מתחתנים באופן כשר ה' מתפאר – איפה שזה לא קורה, בדרמסלה או במקום אחר, ה' מתפאר ואז המקום נעשה ארץ ישראל. כל מקום בו ה' מתפאר בעם ישראל נעשה בבחינת ארץ ישראל].

ועל ידי ההתפארות נעשין בחינת תפלין [מה קורה על ידי זה? כאשר ה' מתפאר בנו נעשים תפלין, תפלין של ראש ותפלין של יד.], שנקראין פאר (סכה כה' כפי שהגמרא מביאה מפסוק, "פארך חבוש עליך"). והתפלין הם בחינת מחין [התפלין הם אינטליגנציה טהורה.], ונקנסין לפנים [התפלין הם לא רק על הראש אלא נכנסים לתוך הראש, "תפלין שבראש" – לא 'על הראש' אלא 'שבראש']. ובוקעין בעינים [כשהתפלין נכנסים לראש הם בוקעים החוצה דרך העינים.], ומזה נעשה השגחת השם ותברך כבניכול [הוא מסביר כאן את כל התהליך עד להשגחת עיני ה'. הכל מתחיל מכך שה' מתגאה בילדיו, התפארות ה' עושה תפלין, התפלין נכנסים לראש ומקרינים דרך העינים והסתכלות הזו עצמה היא ההשגחה הפרטית.], שעל ידי זה [השגחת ה'] נעשה קדשת ארץ ישראל, בחינת אורא דארץ ישראל מחכים כנ"ל. ועל שם זה נקרא ארץ ישראל [קודם היתה ארץ כנען, והיא נקראת ארץ ישראל מכיון שהקדושה מגיעה בזכות עם ישראל.], שמקבלת קדשתה, מבחינת: "ישראל אשר בך אתפאר", כנ"ל.

קדושת הארץ על פי התרחקות/התקרבות

ישראל

[כעת הוא מתחיל עוד פרק, שמאד חשוב לנו בזמן המודרני, להבין מה קורה כעת ממש:]
אך בודאי לא כל העתים שוות בהתקרבות ישראל להשם ותברך [מתי ה' מתפאר בך? כשהוא רואה שאתה מנסה להתקרב אליו. אבא

רמת התקרבות הנשמות לה', וזה מה שמביא לקדושת הארץ. כעת אפשר להבין טוב מאד שהכל תלוי בצדיק, כפי שיסביר בהמשך.

המעלה בראיית התפארות ה'

[כעת אומר עוד משהו מדהים:] אַךְ מִי שְׁיָכוֹל לְרֹאוֹת [לחוש בעין השכל שבלבו]. זֹאת הַהִתְפַּאֲרוֹת, שְׁמֵת־פֶּאֶר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֵמוֹ יִשְׂרָאֵל, אֲזִי הוּא מְקַבֵּל בְּחִינַת פֶּאֶר וּמְחִיז מִן זֹאת הַהִתְפַּאֲרוֹת שְׂרוּאָה, וְנִעְשִׂין אֶצְלוֹ גַם בֵּן בְּחִינַת תְּפִלִּין, וְנִכְנָסִין לְפָנִים כְּנִ"ל, וּבּוֹקְעִין בְּעֵינַיִם כְּנִ"ל, וְאֲזִי נִעְשִׂין עֵינָיו גַם בֵּן בְּבְחִינַת עֵינֵי ה' [אתה מסתכל על יהודי שעושה תשובה ולא חש אותו עצמו אלא חש את ההתפארות שה' מקבל ממנו. כל מי שעוסק בקירוב יהודים צריך לחוש זאת – כשאתה רואה יהודי מתקרב לה' זהו הזמן להרגיש את ה', את התפארות ה' בעמו ישראל, "ישראל אשר בך אתפאר".

איך אתה מרגיש את ה'? אתה מרגיש שה' ברגע זה גאה בכן שלו שחוזר הביתה. מי שמח כאן? ה' שמח. אם אתה יכול לחוש את הגאווה שיש לה' כאשר יהודי מתקרב אליו, אתה עצמך מקבל את ההתפארות הזו. מה זאת אומרת? אם אני חש את גאות ה' ביהודי שחוזר לה' גם אני גאה בו. לא מתחיל מהגאווה שלי. אם אתה מקרב מישחו ואז גאה בעצמך – אני עשיתי בעל תשובה – זה גרוע, זו קליפה. אבל אם אתה יכול לחוש שה' גאה ביהודי שחזר, יש פידבק בעצמך שגם אצלך יש התפארות קדושה – לא התפארות בעצמך אלא התפארות ביהודי, כי ה' מתפאר בו.

אז אתה יוצר לעצמך תפלין, והתפלין שבראת כעת על ראשך נכנסות לתוך הראש שלך ומאירות מתוך העינים שלך והעינים שלך נעשות בזעיר אנפין כמו עיני ה'... וְאֲזִי בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא מְסַתְּפֵל וְרוֹאֶה, נִעְשֶׂה שֵׁם גַם בֵּן בְּחִינַת אֲוִירָא דְאַרְצָא יִשְׂרָאֵל מִחִבִּים, כִּי עֶקֶר קִדְשֵׁת אֶרְצָא יִשְׂרָאֵל הוּא רַק מִבְּחִינַת עֵינַיִם הַנִּ"ל.

כשרות האותיות מעלות אותן, אבל כאשר הקדושה עוזבת התפלין נעשים מאד כבדים. אם התפלין שלך נעשות כבדות צריך לבדוק אותן... אם התפלין כשרות הן לא כבדות.] וְכַנִּ"ל.

[כך קורה כאשר יהודי מתרחק מה'. אבל מה קורה בבית חב"ד, בהודו או בכל מקום אחר בעולם?] רַק כְּשֶׁאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל נִתְקָרַב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְנִתְוַסֵּף עוֹד יִשְׂרָאֵל שְׂרוּעָה לְעַבְדוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכָל מַה שְׁנִתְוַסְּפִין יוֹתֵר רַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל שְׂרוּעִים לְעַבְדוֹ וְלִהְתְּקָרֵב אֵלָיו [יהודים שרוצים להתקרב יחד לה'], אֲזִי נִתְגַּדֵּל וְנִתְוַסֵּף יוֹתֵר הַתְּפַאֲרוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מִתְּפֶאֶר בְּעֵמוֹ יִשְׂרָאֵל הַמִּתְקָרְבִים אֵלָיו. וְעַל יְדֵי זֶה הַהִתְפַּאֲרוֹת נִעְשִׂין תְּפִלִּין מְחִיז. חֲזוֹר עַל מַה שְׁאָמַר קודם: מֵהַהִתְפַּאֲרוֹת שֶׁל ה' בִּיהוּדִים שֶׁמִּתְקָרְבִים אֵלָיו נִעְשִׂים תְּפִלִּין, שֶׁכַּבִּיכּוֹל מִמְשִׁיכִים מוֹחִיז בֵּה', שְׂבוֹקְעִים דֶּרֶךְ הָעֵינַיִם, וּמִזֶּה נִעְשֶׂה קִדְשֵׁת אֶרְצָא יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת אֲוִירָא דְאַרְצָא יִשְׂרָאֵל מִחִבִּים עַל יְדֵי עֵינֵי הַשְּׁתַּחֲוֹת כְּנִ"ל.

מה למדנו כעת? מה שלמדנו כעת מסביר מה קורה כשאנחנו מתקרבים לה': ה' מתפאר, זה עושה תפלין שממשיכים מוחיז הנכנסים בראש ובוקעים דרך העינים והשגחת העינים מחוללת את קדושת ארץ ישראל. על פי פשט מדבר בארץ ישראל, אבל בהמשך מובן שמדבר בכל מקום. מה קורה אם מתרחקים מה'? הפוך – אין התפארות, התפלין נפסלות, אפילו אצל ה' כביכול המוחיז נעשים מבולבלים, העינים נעשות עוורות ח"ו, וקדושת הארץ בטלה.

מה יוצא? שאם יהודים רחוקים מה' זה פוגם ממש בקדושת ארץ ישראל, אפילו כאן. ההתנהגות הלא טובה של היהודים כאן מפחיתה ומסלקת את קדושת הארץ. תנועת התשובה מחזירה את קדושת הארץ. חידוש גדול שיוצא כאן. בחסידות העיקר הוא ההתקרבות לה' יתברך, ולא משהו אחר עיקרי – כמו שלמדנו לפני זמן מה. לא לחשוב שהעיקר הוא הארץ הגשמית, אלא העיקר הוא

לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ [למה הם באים לצדיק בראש השנה ובכלל? כי הם רוצים להתקרב לה' ומאמינים שהצדיק יקרב אותם לקב"ה. כלל גדול בחסידות, למה אתה בא לצדיק? אפשר לחשוב שאתה פשוט אוהב אותו ורוצה להיות קרוב אליו, אבל הסבה האמתית שאתה רוצה להתקרב לה' ומאמין שזה אפשרי דווקא על ידי הצדיק.], וְאֵי נִתְגַּדֵּל וְנִתְסַפֵּר פָּאָר וִיפִי הַצְּדִיק [פעם ראשונה משתמש במלה יפי. כשדבר על התפארות ה' לא הזכיר את המלה יפי, אף שפאר הוא יפי, אבל כאשר מדבר על הצדיק כבר מזכיר יפי – כי זה מתקשר לפרק הבא בדבריו.], כִּי הוּא בְּעֵצְמוֹ הֵהֱתַפְאָרוֹת כְּנִל [הוא ההמחשה הפיזית של התפארות ה' ביהודים שמתקרבים אליו.],

אֵי [בפרט בזמן הקיבוץ הגדול.] מִי שְׁמַסְתַּבֵּל בְּאֵמַת כְּזֶה הַצְּדִיק הָאֵמַתִּי [לא מספיק לראות אותו 'על הדרך', צריך להסתכל בו במיוחד, להסתכל באמת.], אֵי הוּא גַם בֵּן מְקַבֵּל מִן הֵהֱתַפְאָרוֹת הַזֹּאת [כמו כל מה שהסביר על מי שרואה התפארות ה'.] וְנֶעֱשִׂין אֲצִלוֹ גַם בֵּן בְּחִינַת תְּפִלִּין מֵחִין כְּנִל, וְאֵי נֶעֱשִׂין עֵינָיו גַם בֵּן כְּנִל בְּבְחִינַת עֵינֵי ה'. וְאֵי גַם בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא מְסַתַּבֵּל, נֶעֱשֶׂה גַם בֵּן בְּחִינַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל [ממש "מאך דא ארץ ישראל".], בְּחִינַת 'אוּרָא דְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְחִיבִים', כִּי הוּא מְחִיבִים הָאוּרִי עַל יְדֵי הַסְתַּבְּלוֹתוֹ בְּעֵינָיו הַנִּל [בכל מקום שהוא מסתכל הוא מחדירי חכמה באויר.], שְׁנַעֲשִׂין מִן הֵהֱתַפְאָרוֹת כְּנִל.

"מלך ביפיו תחזינה עיניך תראינה ארץ מרחקים"

[כעת מגיע לפרק האחרון בתורה זו, שעוסק בפירוש ביפי. במלה יפי יש רק אות עיקרית אחת – פ, אות נדירה יחסית, שהיא גם האות הראשונה של פאר, וגם האות העיקרית של תפלין וגם של טטפת (יפי פאר תפלין טטפת = 1449 = 7 פעמים אור. יפי פאר תפלין = טעם ארץ ישראל = "שמע ישראל" כנ"ל), הכל בסוד

ראית התפארות ה' על ידי ראית צדיק האמת

[כעת שואל שאלה טובה:] אָבֵל מִי הוּא זֶה שְׂיוֹכֵל לְרֵאוֹת אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׂיוֹכֵל לְרֵאוֹת הַתְּפָאָרוֹת יִתְבָּרַךְ [נתנו דוגמה איך רואים את התפארות ה', אבל הוא שואל מי יכול לראות זאת. התשובה שלו היא דוגמה להסבר של חז"ל על מצות הדבקות בה', 'ובו תדבק' – עליה לומדים במשנה תורה – 'וכי אפשר להתדבק בשכינה? אלא התדבק בתלמידי חכמים וכו'...], אֲמַנָם מִי שְׂרֹאָה אֶת הַצְּדִיק הָאֵמַת [כאן חוזר לצדיק שהזכיר בהתחלה.], שְׂהוּא מְקַרֵּב בְּנֵי אָדָם לְעִבּוּדוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא עֶקֶר הַתְּקַרְבוֹת יִשְׂרָאֵל לְאֲבִיהֶם שְׁבַשְׂמִים [עיקר התקרבות היהודים לאביהם שבשמים היא דרך הצדיק. הכוונה כאן שמי שמתקרב לה' על ידי הצדיק נעשה קרוב יותר, בעומק יותר, ממי שמתקרב בעצמו. ההתקרבות העיקרית לה' היא דווקא דרך צדיק האמת.], נִמְצָא שְׂהוּא בְּעֵצְמוֹ הֵהֱתַפְאָרוֹת שְׂמַתְפָּאָר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֵצְמוֹ [הוא תמצית ההתפארות עצמה. הוא ההמחשה הפיזית של התפארות ה'. מכיון שההתקרבות על ידו יותר עמוקה מהתקרבות היהודי בפני עצמו, הוא התמצית של התפארות ה'.] כִּי עַל יְדוֹ כָּל הֵהֱתַקְרְבוֹת וְהֵהֱתַפְאָרוֹת.

אֵי מִי שְׂמַסְתַּבֵּל בּוֹ, וְעֶקֶר הַדְּבָר בְּעַת הַקְּבוּץ [ההתפארות הגדולה ביותר שאפשר לראות כשמסתכלים על הצדיק היא כאשר יש לו הרבה חסידים, הרבה בעלי תשובה שהוא מקרב סביב לו.], בְּעַת שְׂמַתְקַבְּצִים אֵלָיו הָעוֹלָם הַבָּאִים לְשִׁמּוֹעַ אֶת דְּבַר ה' [כל היהודים באים לשמוע את דבר ה' היוצא מפי הצדיק המדבר אליהם.], וּבִיּוֹתֵר בְּרֵאשֵׁי הַשָּׁנָה, שְׂאֵז הוּא הַקְּבוּץ הַגָּדוֹל [הפסוק אומר "ברב עם הדרת מלך", ככל שיותר אנשים מתקבצים מסביב למלך כך רואים יותר את גדולת המלך, גדולת הצדיק.], אֵי הֵהֱתַפְאָרוֹת גְּדוֹל בְּיוֹתֵר [בעברית ההתפארות היא לשון של יפי, שייכת לתפארת, הלב של עשר הספירות.], מְחִמַּת שְׂמַתְקַבְּצִים הַרְבֵּה בְּנֵי אָדָם, הַתְּפָצִים

תראינה ארץ מרחקים". המלה "עיניך" לא חוזרת פעמיים בפועל בפסוק.], כדי להבין את החידוש שלו צריך להבין את פשט הפסוק – לפני שנסתכל במפרשים אנחנו לא מבינים את הפשט. לפי התרגום ורש"י המלך בפסוק הוא הקב"ה. לפי זה, יש כאן בתורה זו של רבי נחמן השוואה בין הקב"ה והמלך, הצדיק. בזמן הגאולה עם ישראל יראה את הקב"ה, את היפי שלו, וכפי שהסביר את ההתפארות שלו בבניו. הנביא מדבר בזמן המלך חזקיהו, שיכול היה להיות משיח, והוא מנבא שאותן עינים שכעת רואות את "ארץ מרחקים", רואות את מלך אשור, האימפריה של המלך סנחריב – רואות אותו בישראל, כי הוא בא עליהם – הן שתראינה את המלך ביפיו, את ה'. התרגום אומר יותר, פירוש נוסף, שאותן עינים שרואות את הקב"ה ויפיו גם רואות את "ארץ מרחקים". מה פירוש? דבר מאד חזק, הן רואות את נשמות ישראל שנפלו בגיהנם, שהגיהנם הוא "ארץ מרחקים". מאד מענין, לכן צריך שתי עינים – בעין ימין אתה רואה את ה' ותפארתו ובעין שמאל אתה רואה את מי שנפל לגיהנם. אבל רוב המפרשים אומרים שהמלך הוא באמת חזקיהו המלך ו"ארץ מרחקים" היינו אשור. פשט הפסוק שאם כעת המנהיג של עם ישראל אינו יפה, לא רואים אותו בתפארתו – גם אם יש מנהיג, אבל העם הוא כמו עבד לאשור, לא רואים את המנהיגות שלנו ביפיה – אך בקרוב, כאשר ישתחררו מאשור, בזכות הנס הגדול של ה', אז, באותו רגע, "מלך ביפיו תחזינה עיניך", יראו את יפיו של חזקיהו המלך. אם חזקיהו היה רק שר את השיר על הגאולה – שיר הוא הטעמים, הטעם של ארץ ישראל – הוא היה משיח.

"ארץ מרחקים" – היחידה של ארץ ישראל

זהו הפשט, אבל רבי נחמן מסביר משהו אחר לגמרי. ההתחלה דומה, שהמלך הוא הצדיק,

"פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידת ותמנת הוי' יביט", ומבאר אדמו"ר הזקן שמשה רבינו זכה להסתכל במציאות מתוך עיני ה', הוא ראה בכל מקום קדושת ארץ ישראל הנעשית על ידי ההתפארות שהשי"ת מתפאר בנשמות ישראל כאשר יהודים מתקרבים אליו יתברך, "תמיד עיני הוי' אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה". ידוע בסוד סדר אותיות האלף-בית ש-ע קודמת ל-פ (אותיות המילוי של עין פא הן אותיות אין, סוד "אין מזל לישראל" המאיר בעין הרואה אלקות ובפה המדבר דברי אלהים חיים), סוד עד אמת שאומר בפה רק מעיניו ראו במוחש. סתם התפארות היא כאשר האדם מתפאר בדבור, בפה, ודוק. כעת לא מדבר על פאר אלא על יפי: [וְהָיָה פְרוּשׁ (יִשְׁעֵיָהּ ל"ג): "מֶלֶךְ בְּיָפֵי תְחִינָה עֵינֶיךָ", הֵינּוּ בְּשֵׁתִיבָה לְרֵאוֹת מֶלֶךְ בְּיָפֵי, [מִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ?] דְּהֵינּוּ הַצְּדִיק [מֶלֶךְ בְּגִימְטְרִיא צ. הַאוֹת צ הַיָּהוּה ה-חַי בַּאֲלֶף-בֵּית. "מֶלֶךְ" = ה (סוּד הַתְּתָאָה שְׁבַשְׁם, מַלְכוּת) פְּעָמִים חַי, "בִּיפִיו" = ו (סוּד אוֹת ה-ו שְׁבַשְׁם, הִיפִי וְהַתְּפָאָרַת) פְּעָמִים חַי (נִמְצָא שֶׁ"מֶלֶךְ בִּיפִיו" הוּא סוּד יְחוּד זו"נ, וּבִדְרֵךְ מַלְמֻטָּה לַמַּעְלָה, סוּד "בְּכָל דְּרִכֶּיךָ דַּעְהוּ", לְחֹבֵר אֶת הַשְּׂכִינָה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּ"דְרִכֶּיךָ" דוּקָא, הֵינּוּ סוּד "דְּרֵךְ אֶרֶץ קְדָמָה לְתוֹרָה", סוּד הַמַּלְכֻת מֶלֶךְ, "שׁוּם תְּשִׁים עֲלֶיךָ מֶלֶךְ"). [בְּיָפֵי וְתִפְאָרְתוֹ, דְּהֵינּוּ בְּעַת הַקְּבוּיָן, שְׁאֵזוּי הוּא יָפֵי וְתִפְאָרְתוֹ בְּנִל (בְּהַקְּבֻלַּת הַשְּׂמוּת הַנִּרְדָּפִים שֶׁל יָפִי בַלְשׁוֹן הַקִּדְשׁ לְסַפִּירוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת, יָפִי הוּא כְּנֶגֶד הַחֶסֶד וּפְאָר הֵינּוּ תִפְאָרַת, וְהֵם בְּסוּד "עַקֵּב [פֶּאָר] אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם [יָפִי]", וְד"ל], עַל יָדֵי זֶה: "עֵינֶיךָ תִּרְאִינָה אֶרֶץ מְרַחֲקִים" [שְׁנֵי הַבִּיטוּיִים שְׁכָאן מִתְחַבְּרִים עַל יְדֵי הַמְלָה "עֵינֶיךָ". כְּדִי לְהַבִּין צָרִיךְ לְחַזֹּר לְפִסּוּק בִּישְׁעֵיהוּ, "מֶלֶךְ בִּיפִיו תְּחִינָה עֵינֶיךָ תִּרְאִינָה אֶרֶץ מְרַחֲקִים". הַמְלָה "עֵינֶיךָ" כָּאן מִשְׁמַשֵּׁת לְשֵׁנֵי חֻלְקֵי הַפִּסּוּק – "מֶלֶךְ בִּיפִיו תְּחִינָה עֵינֶיךָ" וְגַם "עֵינֶיךָ

רחוקה פיזית יש בה בכח, בבחינת העלם שאינו במציאות על כל פנים, בחינה של ארץ ישראל. מה מחפשים בהודו? את היחידה של ארץ ישראל, לא את הנר"ג, את הפנימיים של הארץ, אלא את המקיפים של ארץ ישראל, חיה-יחידה, ובפרט היחידה. היחידה הזו של הארץ נקראת "ארץ מרחקים". אפילו בהודו או בטורנטו, איפה שאתה נמצא, אם "מלך ביפיו תחזינה עיניך" אז "תראינה ארץ מרחקים", את החכמה של פרה אדומה, חכמה דעתיקא, חכמה של היחידה שבנפש. כמה שוה "ארץ מרחקים"? 689, 13 פעמים 53, "נצח ישראל" (וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם", היינו שהוא בחינה של "אני הוי' לא שניתני", גילוי עצמי של "כל קדמון נצחתי" בגימטריא משיח כנודע). כמה שוה ארץ ישראל? 832, 13 פעמים 64 כנ"ל. כמה הם שווים ביחד? $1521 = 39$, טל, הוי' אחד, ברבוע (זך מילויי שם הוי' ב"ה המתחלקים לשבת, אותיות השרש, ואחדות פשוטה, אותיות המילוי, כנודע).

סיכום וסיום

[כעת חוזר למה שאמר בתחלת התורה:] נמצא, מי שיש לו תאווה והשתוקקות לארץ ישראל [כעת מדבר על המדרגה הרביעית, המדרגה התחתונה], בפרט מי שטעם טעם האמת של ארץ ישראל [מי שהיה כאן וטעם את טעם הארץ, לכן יש לו השתוקקות לארץ. כאן יוצא שמי שיש לו טעם בארץ ישראל היינו שיש לו טעם של קירוב, הטעם של קירוב יהודים לה'], בשפוגע ומתנעד [מלה חב"דית, התועדויות] יחד עם אדם שהיה אצל צדיק אמתני על ראש השנה, הוא מחיב להרגיש אז טעם ארץ ישראל [כשהוא רק מסתכל על מי שהיה אצל צדיק אמת בראש השנה, הוא מיד מזהה בו את הטעם של ארץ ישראל]. כי על ידי זה האיש נעשה גם זה האויר בבחינת ארץ ישראל כנ"ל [ואם הוא מסתכל עלי הוא עושה

מסותר פחות או יותר. אבל איך מפרש את "תראינה ארץ מרחקים"?

בחינת ארץ ישראל [מפרש "ארץ מרחקים" למעלותא, שזו ארץ ישראל, הפוך משאר הפירושים. לכאורה הפוך מכל התורה עד כאן, שהסביר שקדושת הארץ תלויה בקירוב – בכך שיהודים מתקרבים לה', וההיפך כאשר מתרחקים. אז איך יתכן שארץ ישראל נקראת "ארץ מרחקים"? נשמע כרעיון הפוך, אך כך הוא אומר. אם אתה רואה את היפי של הצדיק, אז אתה עצמך איפה שאתה מסתכל אתה עושה מהכל ארץ ישראל, "מאך דא ארץ ישראל", עושה מהכל "ארץ מרחקים". למה היא נקראת "ארץ מרחקים"? לכאורה הפוך.], בחינת 'אוירא דארץ ישראל מחכים'.

כי החכמה נקרא מרחקים, כמו שכתוב [קהלת] ? [פסוק שלמה המלך אמר על טעם פרה אדומה, שרק משה רבינו זכה לטעם פרה ולא אף אחד אחר, כולל לא שלמה המלך החכם מכל אדם.]: "אמרתיו אֶחָבְמָה וְהִיא רְחוּקָה" [מהפסוק הזה לומדים שחכמה היא רחוקה. לא כל חכמה היא רחוקה, אלא החכמה של פרה אדומה בה נאמר "זאת חקת התורה", חק שאין לו כל הסבר רציונאלי. החכמה שמאחורי החק שלמעלה מטעם ודעת של התורה נקראת "רחוקה". בשל החכמה הרחוקה הזו כל ארץ ישראל נקראת "ארץ מרחקים"].

[כעת מפרש את כל הפסוק: "מלך ביפיו תחזינה עיניך"]. הינו שעל ידי זה שתראה את הצדיק ביפיו ותפארתו כנ"ל, על ידי זה בכל מקום שתראה בעיניך, יהיה נעשה בחינת אוירא דארץ ישראל מחכים כנ"ל. וזהו: 'עיניך תראינה ארץ מרחקים' כנ"ל.

יוצא כאן שהמלים "מאך דא ארץ ישראל" בתנ"ך, התרגום למושג החב"די, הן "תראינה ארץ מרחקים" – דבר מיוחד. שוב, ארץ ישראל היא הארץ הכי קרובה לה', כי "תמיד עיני הוי' אלהיך בה", אז איך היא יכולה להקרא "ארץ מרחקים"? מכאן לומדים שאפילו אם זו ארץ

אבא, הצדיק הוא תפארת אבא ומי שרואה את התפארת של הצדיק – ואז יכול לקיים בעיניו שלו "מאך דא ארץ ישראל" – הוא התפארת עצמה, תפארת ז"א.

היהודי שיש לו געגועים לארץ ישראל – מרגיש רחוק מהארץ ומתגעגע לארץ, רוצה להיות קרוב לה' – הוא המלכות.

כשמי שמתגעגע לארץ ישראל פוגש את היהודי שראה את הצדיק והם מתוועדים זהו יחוד זו"נ בקבלה, יחוד זה, "והנגלת לנו ולבנינו". הצדיק הוא "הנסתרת להוי' אלהינו" – "ה נסתרת", העיקר הוא ה עילאה, אבל "זה נגלת", הן נגלות ומתייחדות, ובתורה זו היינו מי שיש לו געגועים לקירוב לה' יחד עם מי שראה את הצדיק, והוא מעורר בו תשוקה לארץ ישראל, תשוקה להתקרב לה', ואז ה' מתפאר בו והמעגל חוזר חלילה ומתחיל מחדש. יש כאן תנועה בכל המעגל – חוזר לנעה (בת צלפחד), לשון תנועה – שחוזר ומזין את עצמו, מהתפארות ה', התפארות הצדיק שהיא התפארות ה' (שנעשית תפלין שממשיכים מוחין ובוקעים מהעינים), שנמשכת דרך מי שראה את הצדיק ומגיעה למי שיש לו טעם בארץ ישראל ומתגעגע אליה, מרגיש שמצא מה שחפש כל החיים.

לחיים לחיים.

אותי ארץ ישראל – הוא מגלה את פוטנציאל ארץ ישראל שבכל מקום.], וְרָאוּ שְׂיִתְעוֹרֵר לוֹ עֵתָהּ [גם אם לא באופן שאפשר להסביר במודע]. הַשְׂתוֹקְקוֹת וְנִעְגוּעֵינִי לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כָּל אֶחָד לְפִי בְּהִינְתּוֹ. וְעָקַר הַדָּבָר שִׁיְהִיָּהּ בְּאֵמֶת וּבְתַמִּימוֹת. [עד כאן תוכן התורה. הפסקה הבאה היא כבר ענין אחר.]

ארבע המדרגות בהמשכת ארץ ישראל

נעשה סיכום: אמרנו בהתחלה שיש כאן ארבע מדרגות בהשתלשלות הפאר של ה' בכך שיהודים מתקרבים אליו:

התפארות ה', שבמושגי הספירות היא התפארת של אבא (י).

הצדיק שהוא הביטוי המוחשי של התפארות זו הולך יחד עם התפארות ה', "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין".

ההפרש בין אבא ואמא, חכמה ובינה, הוא שהם אין ויש – פרצוף אבא הוא אין, לכן לא כל כך פשוט להרגיש ולראות אותו, כמו ששאל איך אפשר לראות את התפארות ה', אבל כן אפשר לראות אותו ביש, ב"גרמוהי" שמתחילים מאמא, שהם הצדיק עצמו. מתאים למה שכתוב ש"אביך" היינו ה' ו"אמך" כנסת ישראל, ומי ששקול כנגד כל כנסת ישראל הוא הצדיק. למדנו לפני כמה ימים שה"תקרב" אצל אהרן הכהן שייך לאמא (אהרן לשון הריון באמא) – הכח לקרב נשמות (מה שאהרן "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה") שייך לאמא. מי שרואה את ההתקרבות ומתפאר בה הוא האבא – האמא מקרבת את הילדים והאבא מתפאר, ואז האמא היא הביטוי של התפארות האבא. אלה היחסים בין הקב"ה והצדיק.

מי שרואה את הצדיק – בפרט אם יש קיבוץ של הרבה יהודים שבאים לשמוע תורה מהצדיק – הוא ה-ו, הוא מי שממשיך למטה את המדרגה של הצדיק. הצדיק הוא למעלה, וכל מי שבא אל הצדיק ורואה את הפאר שלו ממשיך את הפאר למטה. הקב"ה הוא תפארת

מוצאי ט"ו מנחם-אב ע"ז - רחובות

שבע ברכות דן ואליאן שי' גבריאלוב

א. בריאת עולם בשתי חכמות | ב. "הוי' נסי"

חכמת החתן וחכמת הכלה

היות שיש פה שני שמות, של החתן ושל הכלה, מה הממוצע ביניהם? 146 לחלק ל-2 עולה **חכמה**. זה רמז שכתוב בספרי הקבלה, שכל **עולם** כולל שתי חכמות, **חכמה-חכמה**. יש פסוק שאומר "כלם בחכמה עשית" ודורשים "ב-חכמה", שתי בחינות של חכמה. בשביל לבנות עולם צריך שתי חכמות, "חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה". מה הן שתי החכמות שצריך בשביל לבנות את העולם החדש שלכם?

קודם כל צריך לחבר בין החכמה של החתן והחכמה של הכלה. לכל אחד יש חכמה – חכמת החיים וגם חכמת התורה, חידושי התורה שלו. כתוב שכנגד כל אחת ממדות הלב, חסד-גבורה-תפארת-נצח-הוד-יסוד-מלכות, יש מתנה שמקבלים בשבע ברכות. כשהכלה מקיפה את החתן שבע הקפות מכוונים בכל הקפה לתת לזוג מתנה מהשמים. כתוב שמתנת החסד, ההקפה הראשונה, היא החכמה. בסדר הספירות החכמה עומדת למעלה מהחסד, אבל בחסד מקבלים מתנה והיא מתנת החכמה. גם המספר שלהם סמוך – **חסד 72** ו-**חכמה 73**, תוספת הכולל על **החסד** נותנת **חכמה** (ביחד הם משלימים למספר ההשראה של **ט, ט** ברבוע ועד **ח** ברבוע, **ט-וב** – "מצא אשה מצא טוב"). שוב, יש את החכמה של החתן ויש את החכמה של הכלה.

"חכמת אלהים" ו"חכמת שלמה"

אבל מה הן בכלל שתי חכמות? יש מושג בקבלה חכמה עילאה וחכמה תתאה, ובלשון התנ"ך "חכמת שלמה" (חכמה תתאה) ו"חכמת

א. בריאת עולם בשתי חכמות

"עולם חסד יבנה"

לחיים^א לחיים. נאמר כמה מלים לכבוד החתן והכלה, על השמות שלהם, שיחוד השמות מראה על השרש המשותף שלהם, משם מקור הברכה לכל הילדים שיהיו, לכל השפע בבני חיי ומזוני רויחי שיהיה לזוג. לחתן קוראים דן ולכלה אליאן. אם נחשב את הגימטריא שלהם, דן בגימטריא 54 ו-אליאן 92, יחד 146 – זה המספר שלהם. צריך להתבונן מה המספר הזה אומר ואיך הוא רומז ליחוד שלכם. המלה הכי פשוטה במספר 146 היא **עולם**.

אתם הולכים לבנות כעת עולם חדש לגמרי. כל אחד מכם היה נמצא באיזה עולם לפני שנישאתם, וכאשר מתחתנים, בונים בית בישראל, בונים עולם חדש. אחר כך כל ילד שנוולד הוא גם עולם, אבל אתם יחד – החתן והכלה, האיש והאשה, שכאשר "זכו, שכינה ביניהם" – עולם חדש.

כתוב "עולם חסד יבנה", כדי שהעולם שנבנה יהיה בנין עדי עד צריך לבנות אותו על חסד – חסד ואהבה בין החתן והכלה, והקדשת הבית לחסד, להכנסת אורחים ובכלל להשפיע. פעם אחת הרבי אמר שיהודי הוא בעצם משפיע – זה הביטוי – להיות יהודי פירושו של דבר להיות כל הזמן איש חסד ("איש יהודי" ו"איש חסד" משלימים ל-**ן** ברבוע וכו'), הכל כדי לעשות חסד. "עולם [העולם שלכם] חסד יבנה".

^א נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.

חסד – וצריך להכיר גם את חוקי הטבע בכלל. דברנו קודם על העולם, כל אדם הוא עולם קטן, וכל העולם כולו – העולם הגדול – הוא אדם גדול. הכל תלוי זה בזה, ושניהם יחד בגדר חכמה תתאה, "חכמת שלמה". אם כן, המספר שלכם הוא החיבור של שתי החכמות. **עולם** הוא פעמיים **חכמה**, וזהו בעצם הערך הממוצע שלכם (כאשר ה"כנף" לכאן ולכאן הוא 19 – **חכמה** מיונס 19 עולה דן וחכמה פלוס 19 עולה **אליאן**. 19 היינו **חכמה** במספר קטן) – יש פה שתי חכמות.

ב. "הויל נסי"

נאמר עוד משהו חשוב המספר הזה: התורה מספרת בסוף פרשת בשלח על מלחמת עמלק. אחרי שיהושע בן נון – שנשלח על ידי משה להלחם בעמלק – מנצח אותם (הוא לא מנצח אותם טוטאלית אלא רק מחליש אותם, כפי שצוה ה' והוא עשה בדיוק לפי הציווי) משה בנה מזבח ובו כתוב "ויקרא שמו הויל נסי". הפסוק הבא הוא הפסוק החותם את כל פרשת בשלח, "ויאמר כי יד על כס יה מלחמה להויל בעמלק מדר דר". מן השמים המלחמה נמשכת לכל דור – היה אפשר לסיים את המלחמה אז, לנצח אותם לגמרי, אבל ה' צוה רק להחליש אותם והמלחמה נמשכת לדורות, כך רצון ה'. קודם, לפני הפסוק המסיים, כתוב "ויבן משה מזבח ויקרא שמו הויל נסי".

מה כל זה נוגע לכם? הביטוי הזה, שהוא ביטוי מאד מיוחד, "הויל נסי", הוא הגימטריא שלכם, 146. יש שלשה פירושים ל"הויל נסי". הפירוש שרש"י מביא, "פשוטו של מקרא" ל"בן חמש למקרא", שמשו קרא למזבח על שם כך שה' עשה לנו נסים והוא בעצם הנס שלנו. שוב, הביטוי המיוחד "הויל נסי" שוה לשמות שלכם.

אלהים" (חכמה עילאה). שני הביטויים נאמרו אצל שלמה המלך. פעם אחת כתוב "חכמת שלמה", שה' חנן אותה בחכמה שהיה חכם מכל האדם, ושם הכוונה לחכמת הטבע, גם טבע העולם הפיזיקלי וגם טבע נפש האדם. הוא מאד חכם, מכיר את כל חוקי הטבע, איך הם עובדים, וגם את חוקי הטבע של האדם, הפסיכולוגיה של האדם, חכמת הלב. כל זה נכלל ב"חכמת שלמה".

אבל בתחלת המלכות שלו, כשהיה שלמה רק בן 12 הוא מלך ואז הוא דן משפט מפורסם, וכולם התפעלו ממנו שיש בקרבו "חכמת אלהים לעשות משפט". מהו משפט? שיקול דעת, לשקול נכון איך לקבל החלטה נכונה בחיים. מי שזוכר את הסיפור שם, הוא רצה לחתוך (כך העמיד פנים בפני שתי הנשים) ובסוף הוא אמר שלא לחתוך ח'ו, כי כל הילד הזה שייך לאמא הזאת ולא לשניה. עצם הרעיון שצריך לחתוך קשור ל"חכמת אלהים", צריך לדעת איך לקבל החלטה נכונה – לחתוך – וזו "חכמת אלהים" (שם אליקים הוא שם הדין, הכח האלוקי ש"חותך").

"חכמת אלהים" היא חכמה עילאה שהיא חכמת התורה. התורה חותכת כל הזמן, אומרת מה מותר ומה אסור, מה צריך לעשות ומה לא צריך לעשות. חכמת הטבע לא אומרת בכלל, אפשר להיות מאד חכם אבל הכל בסדר – היא רק אומרת איך דברים עובדים, איך המכונה עובדת וגם איך הנפש עובדת, אבל לא אומרת מה טוב ומה לא טוב. לכן חכמה תתאה נקראת "חכמת שלמה", על שמו כאדם, לדעת את טבעי כולם, אבל "חכמת אלהים לעשות משפט" היא כבר חכמת התורה, חכמה עילאה.

אז בעצם כל אחד, גם החתן וגם הכלה, צריך את שתי החכמות. בשביל מה התקרבו לתורה? בשביל לקבל החלטות נכונות, לחתוך נכון דברים בחיים, זו "חכמת אלהים". צריך גם חכמה תתאה, צריך להכיר את הנפש, להתחשב בנפש – תמיד להתחשב בשני, לעשות איתו

בעמלק היו נבחרת של "אנשי משה" – לא היו הרבה לוחמים, אלא נבחרת. משה אומר ליהושע "בחר לנו אנשים" – אנשים שלי, וגם שלך, אתה מייצג אותי. בכלל חסידים, החתן והכלה שלנו פה, אמורים להיות "אנשי משה". ל"אנשי משה" יש את התפקיד המיוחד להלחם מלחמה זו, "מלחמה להוי' בעמלק".

מהו בכלל עמלק? הבעל שם טוב אומר שעמלק בגימטריא ספק. יש כל מיני ספקות, ספקות באמונה, וגם כאשר צריך לקבל החלטה בחיים (כנ"ל) אני בתחלה מסופק, כן או לא. הספק הוא עמלק וצריך להתגבר ולהלחם בו. כמו שאמרנו שהגימטריא שלכם היא "עולם" ו"הוי' נסי" – שתי מלים, עם ממוצע חכמה – אם נחתוך את עמלק (ספק) לחצי נקבל 120, נסי. יש שתי בחינות של "נסי", הרמוזות בפעמיים "נסי" בתנ"ך כנ"ל. וכן כאן יש שני פירושים ל"הוי' נסי", ה"נסי" שה' אומר, לפי מאמר חז"ל, וה"נסי" שאומר משה רבינו בעד עם ישראל (כפירש"י). עם שני ה"נסי" האלה לוחמים ומנצחים את קליפת עמלק, הספק הקיומי.

תפלת מתמדת לתודעת "הוי' נסי"

יש פירוש שלישי של כמה מהראשונים ל"ויקרא שמו הוי' נסי": משה רבינו בנה מזבח, אבל לא קרא למזבח שם אלא קרא לה' בתפלה "הוי' נסי". בונים מזבח כדי לעבוד את ה', ועיקר העבודה הוא התפלה שבלב – גם אם יש קרבן, עיקר העבודה היא בלב. תוך כדי שהוא בונה מזבח הוא מתפלל לה', ו"ויקרא שמו" הוא כמו ויקרא אל שמו של הקב"ה – קרא לה', תוך כדי תודתו בבניית המזבח, ואמר לו אתה "הוי' נסי".

לפי הפירוש הפשוט של רש"י יש כאן תזכורת – אני מסתכל במזבח ונזכר שה' עשה לי נס. לפי הפירוש השלישי אין כאן תזכורת אלא הבעת תפלה מתמדת. יש ביטוי בחסידות, יש לנו אפילו ספר שלם על זה, שאדם צריך להתפלל כל הזמן – "הלואי ויתפלל אדם כל

הרמת נס הנישואין

כשהשבתי קודם את השמות שלכם חשבתי שהכי מתאים לכם מכל הדברים במספר הזה הוא הביטוי "הוי' נסי" – נסי גם לשון נישואין. קודם, כשאדם עוד לא התחתן, רווק או רווקה, הוא נמצא בדרגת הטבע. הטבע הראשוני הזה הוא עולם התהו בקבלה. כשהוא מתחתן, והוא ממש עובר עולם, מעולם התהו נכנס לעולם התיקון, עולם אחר לגמרי, הוא מרים נס. בעל הטורים אוהב להביא מסורה על התנ"ך, כמה פעמים המלה כתובה בתנ"ך, ועל הפסוק "הוי' נסי" הוא אומר שהמלה "נסי" מופיעה רק פעמיים בתנ"ך – בפסוק "הוי' נסי" ובפסוק "ואל עמים ארים נסי", שאני מרים את הנס שלי לעמים. כך הוא מביא, שיש פעמיים בתנ"ך "נסי". הוא לומד משם שכמו ששם "נסי" היינו דגל שמרימים כך ב"ויקרא שמו הוי' נסי" הכוונה לא רק שה' הוא נס שלמעלה מהטבע אלא שה' הוא הדגל שלי בחיים. בחיים שלי אני הולך עם הדגל שהוא הקב"ה – "הוי' נסי", כך הוא לומד מההשוואה לפסוק השני בו כתוב "נסי".

נצחון עמלק בכח "הוי' נסי"

אמרנו שיש כמה פירושים ל"ויבן משה מזבח ויקרא שמו הוי' נסי". יש את פירוש רש"י, על פי התרגום, כנ"ל. יש בחז"ל (לא רק המפרשים הראשונים) מי שאומר שצריך לקרוא "ויקרא שמו הוי'", שה' קרא את שמו של המזבח – "נסי". כלומר, ה' עצמו נותן למזבח את השם "נסי", הנס שלי.

ה' נשבע "מלחמה להוי' בעמלק מדר דר", וקודם היה כתוב "מחה אמחה" – ה' אומר שהוא ימחה, במקום אחר כתוב "תמחה" אבל כאן כתוב "אמחה" – מצד שני משה ויהושע עושים זאת. יש כאן שיתוף פעולה מאד חשוב בין הקב"ה ועם ישראל, ובמיוחד בראשות המנהיג של עם ישראל. החילים שיצאו להלחם

הוא. מה זה אומר כאן בענין? הפסוק הבא הוא "כי יד על כס יה [מלחמה להוי] בעמלק מדר דר[". מיוחד בפסוק שכתוב "כס" בלי א (כסא) ושם "ייה" בלי וה (י-ה-ו-ה), ועל כך אומרים חז"ל "אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק".

איך ממלאים את שם ה' ואיך ממלאים את כסא ה'? הכסא של ה' הוא המלכות שלו, אומר שה' הוא המלך ושכולנו, כל עם ישראל, מקבלים את הסמכות של ה', הסמכות של תורת ה'. צריך שהכסא יהיה שלם והשם של הקב"ה, עצם גילוי האלקות שלו, יהיה שלם, וחסרות אותיות הוא. התודעה של "הוי" נסיי" – התודעה שלכם כל החיים – מגלה את ה"הוא" האמתי, הנסתר האמתי. "הוא" לשון נסתר, ה' הוא נסתר, והנסתר האמתי הוא שלש האותיות שמשלימות את כל מה שחסר בעולם. כל מה שחסר בעולם הוא שתי האותיות האחרונות של שם הוי' והאות האחרונה של הכסא, ביחד "הוא", שרמוז בתוך המלה "נסיי". ווארט מאד יפה של בעל הפנים יפות.

אז גם נברך שתהיו קשורים ל"הוא" האמתי. יש פסוק "ועבד הלוי הוא", הלוי הוא זה ששרר בבית המקדש, הוא מרים את הקול – קול שירה וזמרה, שתהיה הרבה שירה בבית, הרבה לנגן ולשיר – וכאשר הלוי שר ועובד הוא מגיע בעבודתו ל"הוא", "ועבד הלוי הוא". עם ה"הוא" הזה הוא מנצח, גם על התזמורת וגם את עמלק, ומחזיר את העטרה ליושנה – ה-וה לשם הוי' וה-א לכסא. בפסוק "הוי" נסיי" השם הוא מלא ושלם. שוב, שילווה אתכם כל החיים "הוי" נסיי".

[הלכו להביא יין, צריך להגיד עוד משהו.] יש אבטיח, אבטיח זה בטוח – בטוח שיהיה שהכל יהיה בסדר, שהיין יגיע. נגנו "אתה תקום".

היום כולו". והנה, יש לנו דוגמה של תפלה מתמדת של משה רבינו, הנשמה הכללית של כל עם ישראל, שמתפלל לה' – ה', אתה הנס שלי. איזו תפלה יש כאן? כל הזמן ה', כל רגע בחיים, אתה הנס שלי, התפלה היא שכל הזמן תהיה לי תודעה זו של "הוי" נסיי".

ברכת פירושי "הוי" נסיי" אמרנו שבעל הטורים משהו לפעם השניה שכתוב נסי, "ארים נסיי" – היות שאתה הנס שלי, אתה גם הדגל שלי בחיים, אני הולך אתך בחיים. כל הפירושים האלה הם קשת מאד יפה של גוונים, של פירושים שונים וגם משלימים לביטוי "הוי" נסיי" ששוה לשמות שלכם.

חשבתי שזו הברכה הכי טובה שאפשר לברך את החתן והכלה, שאצלכם יתקיימו כל פירושי "הוי" נסיי", החל מהפירוש הכי פשוט שזה שהחתנתי אתמול בלילה זה נס, ומי שעשה את הנס הוא הקב"ה. החתן חושב – יש לי כלה שהיא נס של ה', וגם הכלה חושבת – יש לי חתן שהוא נס של הקב"ה. זה היסוד של החיים, שכל אחד, החתן והכלה, כל החיים, עד חיים נצחיים, מרגישים שה' הוא נסי – והנס מתחיל מהקשר בין בני הזוג. ככה בונים את העולם החדש, עולם התיקון, עם החכמה הכפולה של כל אחד ואחד.

לחיים לחיים, שיהיו חיים מאושרים, שיהיה המשך של חמשה עשר באב במשך כל החיים, שלא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב. שנשמע מכם בשורות טובות, עם הרבה נסים גלויים.

גילוי ה"הוא" האמתי

עד שאוכלים את העוגה נאמר עוד ווארט: אחד מפירושי החסידות החשובים על התורה הוא "פנים יפות" (מבעל "המקנה", בעל "ההפלאה", מגדולי תלמידי המגיד). הוא אומר רמז מאד יפה, שאם לוקחים את המלה "נסיי" ומחשבים כל אות לפי הסדר במספר קטן – נ היא ה, ס היא ו ו-י היא א – מקבלים את המלה

”כתיבה וחתימה טובה”

מהיום, חמשה עשר באב, יום החתונה, מתחילה השנה החדשה. לכן יש מנהג שמיום החתונה שלכם מתחילים לאחל ”כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה” לכל עם ישראל. יש משהו ביום הזה, ש”לא היו יומים טובים לישראל כחמשה עשר באב ויום הכפורים”, שהוא המקדם את ראש השנה וכל השנה החדשה הבאה עלינו לטובה ולברכה. ידוע שבחב”ד במיוחד נוהגים לחפש ר”ת – ת’הא ש’נת ע”ח. בעצם, במחשבה שנת תשע”ח מתחילה ביום החתונה שלכם, בפועל השנה החדשה תתחיל בעוד ארבעים וחמשה ימים, כמנין מה, אבל במחשבה וגם בדבור, באיחול כתיבה וחתימה טובה, השנה החדשה מתחילה כבר מהיום. כעת שרנו פסוק מתהלים, ”אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד”, אז ניתן רמז ראשון לשנה החדשה, ת’הא ש’נת ע’ת ח’ננה – יש במלה ”לחננה” ל, אבל היא רק אות שימוש ונשמיט אותה לצרכנו. זה הזמן, ע”ח, ת’הא ש’נת ע’ת ח’ננה, ”כי בא מועד”, ביום שאתם התחתנתם כבר יש סימן שבא הזמן לגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו. נגנו ”כתיבה וחתימה טובה”.

הרמז שהשנה החדשה באמת מתחילה מחמשה עשר באב הוא ש”חמשה עשר באב” שוה ”כתיבה וחתימה טובה”, מתחיל מהיום, יום החתונה שלכם.

כ"ב מנחם-אב ס"ז - רמת אביב

סיפורי ותורות רבי לוי-יצחק שניאורסאהן

א. כינוס ילדים | ב. פרצוף אמרות וסיפורים

כל הזמן הוא חשב על משיח וגאולה וכו'. הוא מסר את נפשו – ולכן גם נכנס לכלא ונשלח לגלות – היה אפית מצות כשרות ושמורות לפסח. הוא פעל גם בעיר הבירה, בדרכי החוק, להשיג אפית מצות. הוא כל כך הצליח נגד רוח הרשעים (אף שהיה לפי חוק), להשיג אפית מצות כשרות לקהילתו, שזו היתה הסיבה העיקרית לכך ששמו אותו בבית הסהר.

המצות נקראות בזהר "מיכלא דמהימנותא" – אכילת מצה מחזקת בנפש את האמונה (המצה מסמלת ענוה, כי אין בה גובה של חמץ, אבל הביטוי המיוחד בזהר הוא שהיא מחזקת את האמונה – באמת, בשביל להתחזק באמונה צריך להיות ענו, ומי שיש לו חמץ לא יכול להאמין חזק, ורק אחרי ששורפים את החמץ אפשר להתחזק ולאכול את המצה המחזקת את האמונה בה). אמונה בה' גם קשורה למסירות נפש, אז אם יש מצוה מיוחדת שבאמת ראוי למסור עליה את הנפש – וכך היה אצלו – זה מצות המצה, מיכלא דמהימנותא.

בדיקת חמץ בבכיות

אמרנו שכדי להגיע למצה צריך קודם לשרוף את החמץ – לעשות בדיקת חמץ וביעור חמץ. הרבנית חנה, אשתו של ר' לויק, ספרה עליו 'ווארט' מאד חשוב:

כשבעלי היה בודק את החמץ בערב חג הפסח, אור לארבעה עשר, בכל החורים והסדקים על הרצפה (עיקר הבדיקה על הרצפה, שם יכולים ליפול פירורי לחם וחמץ), הרצפה היתה רטובה מדמעותיו. הוא כל כך בכה בשעת בדיקת חמץ, שהרצפה היתה רטובה מדמעותיו.

א. כינוס ילדים

ערב^א טוב כולם. בשבת האחרונה היה יום ההילולא של אבא של הרבי – רבי לוי יצחק. הוא היה רב גדול ברוסיה, וגם היה מקובל מאד גדול – למד הרבה קבלה וכתב הרבה ספרי קבלה – וכל שבוע בשבת הרבי היה מסביר קטע מתוך הפירושים שלו על הזהר, ועוד דברים שהוא כתב ואמר.

מסירות הנפש על אפית מצות

הנקודה העיקרית אצלו היתה נקודת המסירות נפש, זו היתה עיקר העבודה שלו – מסר את הנפש על תורה ומצוות בקהילה שלו, בין היהודים, עד כדי כך שהגויים הרשעים שהיו אז ברוסיה תפסו אותו ושמו אותו בבית הסהר (כמו שהרבה צדיקים גדולים היו בבית הסהר, גם הוא ישב בבית הסהר כמעט שנה), ואחר כך הגלו אותו לחמש שנים לעיר נדחת בלי יהודים. בהתחלה גם לא הרשו לאשתו, הרבנית חנה, לבוא להיות איתו יחד. לא הרשו לה הרבה זמן, ורק בסוף הגלות הרשו לה להגיע ולהיות איתו. הוא מאד סבל שם, לא היה מה לאכול וכו', ובגלל הסבל הזה – אף על פי שבשנה האחרונה יצא מהעיר הנדחת, והגיע לעיר אחרת בקזחסטן (אלמא-אטא) – הוא נפטר שמה, בעיר הזאת (שתיכף נספר משהו על מהותה).

בכל אופן, היתה לו מס'נ על התורה והמצוות, ועיקר מסירות הנפש שלו היה על מצוה אחת, שגם מקשרת אותו למשיח וגאולה.

^א נרשם על ידי איתיאל גלעדי. מאד לא מוגה.

אביו בצורה זאת, כי מכיר וזוכר את אביו כגיבור (דבר שנסיביר יותר בהמשך), והיה כה חזק בגוף שאלמלי היסטורים היה מאריך ימים עד מאה שנה (היינו שחסרו לו 34 שנים, ורמז בזה בהמשך).

גבורתו של רבי לוי'ק

כהמחשה לגבורתו מסופר שכאשר עשה "הגבחה" – הוא הגביה באופן קבוע (בדומה למה שסופר על רבי הלל שבוע שעבר, שקבל הגבחה במנחה של שבת) – ראו תשעה עמודים בספר. קשה לצייר איך אפשר לפתוח את הספר כל כך רחב שרואים תשעה עמודים, ואחר כך הוא גם היה מסתובב הרבה כדי שכולם יראו (יש שמגביהים, עושים סיבוב אחד, ומניחים שוב). כדי לעשות זאת צריך גבורה רבה וידיים ארוכות.

חוץ מהגבורה הגופנית שלו, הוא גם לא פחד משום דבר בעולם. מי אמר שאסור לפחד משום דבר בעולם, רק מה? אביו של הבעש"ט אמר לו בצוואתו – ישראל'ק, אל תפחד משום דבר, רק מה? הצדיקים הכי גדולים יכולים לקיים זאת, דבר לא פשוט. לפני ששמו אותו בבית הסהר היו הרבה פרעות בעירו ברוסיה, והיתה סכנת נפשות לצאת לרחוב – כל הזמן ירו ברחוב – וכולם הסתתרו במקלטים, אך הוא לא שם לב לזה כלל, והיה מסתובב ברחובות חפשי כאשר עפים כדורים.

הוא לא אמר שאינו מפחד – זה פשוט, אחרת היה מסתתר, כמו כולם. אבל אסור על פי תורה שאדם יפקיר עצמו סתם, אז למה הוא הסתובב בחוץ בלי חשש? הוא התבטא – "לכל כדור יש כתובת" (יש פתגם כזה). היה לו תלמיד שהוא לימד אותו שלא צריך להסתתר, ולכל כדור של ירי יש כתובת – הכל על פי השגח"פ. אם הכדור בשבילך – ימצא אותך איפה שלא תהיה. אם לא בשבילך – לא ימצא אותך אף פעם. יחד עם חוסר הפחד שלו הוא מאד קשור באמונתו

למה צריך לבכות כשבודקים את החמץ? לכאורה, כל מצוה צריך לקיים בשמחה – צריך לשמוח שעושים מצוה – ולמה מישוה בוכה כשהוא בודק את החמץ? חמץ, ברוחניות, הוא גאווה. בבדיקת חמץ בודקים את הגאווה בלב, יש חורים וסדקים – דברים שאדם דש בעקביו – ובהם יש פירווי גאות האדם. אחריהם צריך לחפש, וצריך לחפש תוך כדי בכי של תשובה אמיתית, כשאדם חוזר לה'. לכן צדיקים גדולים, כל אחד לפי דרכו, היו עושים תשובה גדולה מאד בזמן בדיקת חמץ. היו גם צדיקים שהבדיקה לקחה להם הרבה זמן – כך אדמו"ר הזקן בדק שעות ארוכות, לא בגלל הצורך לחפש את הפירווי הגשמיים, אלא בגלל חיפוש הפירווי הרוחניים.

זהו סיפור יפה שגם ממחיש את הקשר המיוחד שלו לחג הפסח.

יסורי רבי לוי'ק

מענין שאחד הדברים המענינים שכתב – מודפס בריש פירושו לתניא, שכתב בגלות – הוא רשימה עם סודות על שליחתו לגלות והמקום אליו הגיע וכו'. המענין שמאד מצדיק את הדין – אומר שכל היסטורים הם כפרת עוונות וכו'. בהכל מצדיק את השגחת ה', וגם מוצא בפרטי פרטיות סיבות רוחניות לכל דבר שעבר עליו בהשגח"פ. זהו מסמך ממש מופלא, שאין מסמך כתוב דומה לו שידוע לנו משום צדיק. רואים שהכל קשור לחג הפסח ולביאת המשיח – דברים שהיה קשור אליהם ומסר עליהם את הנפש.

הרבי הכיר אותו, כמובין, בכל שנות התבגרותו. אחר כך, אחרי שהרבי עזב, לא ראה אותו הרבה שנים. למשל, כשהתחילו להדפיס את כתביו שמו צילום שלו כאדם מאד מיוסר וזקן – נפטר בסך הכל בן 66 – ורק אחר כך מצאו תמונה מלפני הגלות. על התמונה שלאחרי הגלות הרבי אמר שלא היה מכיר את

הוא כותב ברשימה שלו על הגלות שלו שהיה בחמשה בתי סהר (היה 303 ימים בבית סהר, ומסביר בפרטות לפי קבלה למה כדי לכפר על עצמו צריך לשבת 303 ימים בבית סהר), כנגד גבורות, והאחרון – לפני שהוגלה לצי'אילי (עיירה נדחת בלי יהודים; כותב שהיא סוד צל א-ל) – היה באלמא-אטא (הרשימה היא לפני שיצא וחזר לאלמא-אטא).

הרבי אומר שהיה גיבור, ואלמלי יסוריו היה חי מאה שנה, ואז היה מסתלק בשנת תשל"ח – נולד בשנת תרל"ח – שנה חשובה גם אצל הרבי, שאז קבל התקף לב בשמח"ת. שנת תשל"ח היא שנת 1978 למנינם, אז התאספו כל אומות העולם באלמא אטא והגיעו להצהרה זאת (שבאה לידי פועל), שמזכויות האדם הבסיסיות ביותר, לכל בן אנוש, היא הזכות לשירות רפואי – שהחברה חייבת לדאוג לבריאות הגשמית והרוחנית (חלק מההצהרה הוא על בריאות נפשית – הצהרה יפה, כדי שכל אחד יחפש אותה באינטרנט ויקרא אותה). הכינוס התחולל בגיל מאה שלו, במקום בו נקבר.

מקור התפוחים – לבריאות וללפתן בשבת

עוד משהו נחמד ביותר לגבי העיר הזאת – מה פשר השם אלמא אטא? מה הוא אומר בקאזאחית? בשפה זו "אלמא" פירושו תפוח עץ ו"אטא" פירושו אבא. אם כן, "אלמא אטא" הוא אבא-תפוח. אומרים שהתפוח לא נופל רחוק מהעץ, כך הרבי לגבי אביו. בכל אופן, קוראים למקום אבא-תפוח – מה פשר השם? כתוב, דבר שהמדע מאשר, שהזן המקורי של תפוח עץ (תפוח בר) בכל העולם מתחיל משם. כל מי שאוכל תפוח עץ ורוצה לדעת את יחוסו – "מאינן באת?" – המקור מאלמא אטא.

משהו מופלא ביותר, שבכלל יודעים על כזה מקום. אולי הוא גן עדן מקדם? הגויים חושבים שעץ הדעת היה תפוח עץ, אבל אנו חושבים

בלב להשגחת הקב"ה – שה' משגיח ולכל כדור איש את הכתובת שלו, ואם ה' לא מכוון אלי את הכדור הוא לא יפגע בי כלל וכלל (וכך ביחס לכל אחד ואחד). נמשיך עוד להסביר את משמעות הענין. צריך לרון על פי הלכה אם הנהגה זו היא הוראה לרבים בזמן שיורים כדורים ברחובות. בכל אופן, זהו סיפור של צדיק שגם לא מפחד וגם יודע הוא למה לא מפחד – יש לו בכך דעת והתקשרות ואמונה.

הצהרת אלמא-אטא

נספר עוד משהו לסיום: אמרנו שהמקום האחרון אליו הגיע הוא עיר בקזחסטאן – אלמא אטא. בעולם הגדול, אם מישהו פעם שמע על העיר הזאת – עיר גדולה עם שני מליון אנשים ובנינים יפים, אך לא מוכרת כל כך (בחב"ד מוכרת בגלל אבא של הרבי) – מן הסתם שמע עליה בהקשר להצהרה בין לאומית שהיתה שם בשנת 1978 למנינם, "הצהרת אלמא-אטא". כל נציגי או"ה הגיעו לשם, והצהירו וכתבו – דבר שבא לידי חקיקה באו"ם ובמדינות העולם – שכל בן אדם בעולם (יהודי, וגם להבדיל גוי) זכאי לשירות בריאות.

למה מזכירים זאת? הרבי מאד מזכיר ומדגיש שכל מה שקורה בעולם הגדול נפעל על ידי נשיא הדור, במיוחד דברים לטובת האנושות. הרבי דבר על כך הרבה במיוחד לגבי מה שהתרחש ברוסיה כדורות האחרונים – קריסת הקומוניזם וכל מיני דברים אחרים – ומייחס את כל הדברים הטובים שקורים, בפה מלא, לפעולת הרבי, צדיק הדור. דבר כזה, שנקרא "הצהרת אלמא-אטא", שאומרת שכל בן אדם בהיותו בן אדם זכאי לשירות בריאות, מהרגע שהוא נולד עד ועד בכלל, ודאי נפעל באמת ובפנימיות או על ידי הרבי, או – עוד יותר – כעת נאמר שאבא של הרבי פעל זאת, כי קרה במקום בו הוא היה (הרבי לא היה שם אף פעם).

בפרצוף). וגם, כמו בכל פעם, ננסה לסדר אותן לפי הספירות – לעשות מהן פרצוף:

כתר: מסירות נפש, העצם היהודי וסוד התניא

מסירות נפש ללא שינוי

הכתר הוא ענין של מסירות נפש, ולילדים דברנו שעיקר הכח שלומדים מרבי לויק הוא מס"נ. עם כל גדולתו בתורה ובקבלה, העיקר הוא מס"נ. פרט אחד לא ספרנו לילדים, שאחרי חמשה בתי סהר ואחרי חמש שנות גלות, כאשר השתחרר באלמא-אטא, הדבר הראשון שעשה שם היה למצוא קהילה יהודית – לא היתה שם קהילה עתיקה, אבל היו שם כמה חסידי חב"ד שברחו לשם במלחמת העולם השנייה, והוא מצא שם גם ידידים שלו – ושם קם בבית הכנסת (הוא היה רב מאד מכובד, והיו כאלו שקראו לו רבי והתייחסו אליו כרבי ממש, וכדלקמן) ונשא דרשה (הדרשה הראשונה) שכולם החלו לצאת מן הכלים ממנה.

אחרי שעצרו אותו על גילוי דעת תורה בלי חת, והוא ישב בחמשה בתי סהר ואחר כך חמש שנות גלות, הוא חוזר 'חצי בן אדם' (כפי שהזכרנו קודם, שרואים את הסבל בפניו בתמונה מאחרי הגלות), והדרשה הראשונה שנושא היא דרשה חוצבת להבות שצריך לעמוד חזק כנגד כל מונע ומעכב בכל מה שקשור בתומ"צ, ויצאו מפיו דבורים מפורשים נגד רוח המדינה ההיא, וישבו שם שתולים בציבור (כידוע שהיו שם שתולים בכל מקום). כולם לא הבינו מה קורה, ורצו לברוח משם – אחרי כל הסבל הוא בדיוק אותו דבר, לא שינה נים מהתוקף שלו בענין תורה ומצוות. ובאמת אחר כך חיפשו אחרי כולם שם – כמרדכי בזמנו, שלא כרע ולא השתחוה ובכך הכניס בסכנה לא רק את עצמו אלא את כל עם מרדכי. עשו חיפוש אצל כולם, ובמיוחד אצלו – שוב

(וכך כתוב בחסידות) שעץ החיים הוא תפוח עץ. איך יודעים? יש הרבה סיבות, אבל הכי פשוט הוא הגימטריא מפורסמת של "פרי צדיק עץ חיים" – פרי צדיק = תפוח. מה הקשר בין תפוח והצהרת הבריאות לכל העולם (איני יודע אם הגוים חשבו על הקשר)? אומרים שהדבר הכי טוב לבריאות הוא לאכול תפוח כל יום. הכל קשור לר' לויק, אבא של הרבי, שהגיע לשם בסוף. הוא הצדיק היחיד שדורש בפרטי פרטיות כל אירוע בחייו, כל פרט, ובפרט המקומות אליהם מגיע – "מהוי מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ", עיקר ההשגח"פ לאן ה' מוביל אותך – מאד חשוב אצלו.

רק נסיים עם מנהג טוב שאפשר לקבל (היות שהוא גם מנה מקובל): מתי הזמן הכי עיקרי לאכול תפוח עץ (טוב כל יום, אבל מתי הכי טוב לפי תורה)? בסעודת ליל שבת, שנקראת "סעודת חקל תפוחין קדישין" – זו הסעודה של שדה התפוח, ובעצם זו סעודת "אלמא אטא", שצריך בליל שבת לאכול תפוחים, לכן המאכל שעושים בדרך כלל כדי לקיים זאת בליל שבת הוא קומפוט מתפוחים. אם עושה קומפוט – הכי טוב. אם לא, צריך לבקש מאמא להביא בסוף הסעודה כמה תפוחים, שאפשר לברך על תפוח, ואז אפשר להתקשר גם לאבא של הרבי שנמצא באבא-תפוח.

עד כאן לגבי יהודי שמסר את נפשו על תורה ומצוות, ובפרט על מצה ועל גאולה, והדבר הכי חשוב שלומדים ממנו הוא שכל פרט בחיים מדויק בהשגח"פ.

ג. פרצוף אמרות וסיפורים

מספרים סיפורים על אבא של הרבי, והיום – במקום סיפורים – בעיקר נספר אמרות קדש שלו (לילדים ספרנו כמה ספורים, שגם נכלול

הדמעות שמרטיבות את הרצפה בבדיקת חמץ מחזקות את נפשו במס"נ על המצות – זה כתר ומלכות יחד, נעוץ סופן בתחילתן ותחילתן בסופן.

התחילו לעשות לו צרות, אבל לא ענין אותו בכלל. זו מסירות.

הווארט האחרון, ששום סבל ויסורים שעושים לו לא מזיז אותו בכלל, הוא ודאי כתר – כתר נקראת דרגה בלתי משתנית, "אני הוי" לא שניתני", העצם הוא בלתי משתנה. מי שיש אצלו גילוי העצם לא מסוגל לשנות את דרכו, זו עקשנות למעלה מטעם ודעת, עזות פנים של חסיד למעליותא. כתוב שיש שלושה תנאים של חסיד, והראשון הוא עזות פנים למעליותא. חלק מהענין הוא שאינו פוחד, אבל בעיקר שגם במצב הזה ממשיך בדיוק אותו דבר.

נעיצת הכתר במלכות – דמעות בבדיקת חמץ

ומסירות הנפש על מצות

אמרנו לילדים שהמסירות נפש בפועל התבטאה, הכל בהשגחה פרטית, בנוגע למצות בפסח – זו היתה הסיבה שגרמה למאסר. מצות הן "מיכלא דמהימנותא", וידוע ששרש האמונה בפנימיות הכתר, ברדל"א, אז עליהן יש מס"נ. וממילא זו מסירות על גאולה ומשיח – חג המצות הוא "זמן חרותנו", מס"נ על ענין של גאולה, ענין של משיח. זה הכתר שלו.

ספרנו לילדים סיפור נחמד שאשתו, הרבנית חנה, העידה עליו שבזמן בדיקת חמץ לפני חג הרצפה היתה רטובה מהדמעות שלו. עיקר החזרה בתשובה, שביער את כל הישות, היה גם ביחס לפסח. הוא הצדיק את כל היסורים שעברו עליו, ואומר שענינו גבורות – זו מהות שני שמותיו – וכשהוא בודק את החמץ הרצפה רטובה מדמעות התשובה שלו. הווארט הזה, שהרצפה רטובה מדמעות, ודאי שייך למלכות – תשובה תתאה, שיוורד לרצפת נפשו ומחפש אחר שאור שבעיסה בסדקי וחורי לבו, ומחזיר את הכל לשרש, לאצילות. זו תשובה כפשוטה – כל תשובה, גם תשובה הכי פנימית, מתחילה מתשובה תתאה, תשובה תתאה, תשובה עם דמעות שמרטיבה את רצפת הנפש שלך.

עצם יהודי בלתי משתנה – ממשה רבינו לקל

שבקלים

אמרנו שבעיקר נזכיר ונסה לפרש אמרות קדש שלו, ויש אמרה מאד חזקה בענין. יש כמה ווארטים שצריך לשמוע את טוב הטעם האידישאי כדי לקלוט נכון. כל פעם שבונים פרצוף לומדים עוד על מהות הספירות. אמרנו כעת משהו חשוב, שכתר הוא מצב בלתי משתנה. מתחת לכתר כבר מדובר ב"אדם" ואילו הוא "נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם". כל דבר בלתי משתנה בנפש, עצם, "כך ולא אחרת", שייך לכתר של הנפש. וגם באמרה חסידית, אם יש בה ניסוח של שויון מוחלט ובלתי משתנה, היא השגה ששייכת לכתר. זו הקדמה להבנת האמרה:

"משה רבינו איז ניט העכער פון א אידן, אונד קל שבקלים איז ניט נירדיגער פון א אידן", משה רבינו לא יותר גבוה מיהודי וקל שבקלים הוא לא נחות מיהודי. זו השגה שבשביל לומר אותה צריך מוחין דכתר. ידוע שהוא היה מניח תפלין שמו"ר, שהם מוחין דכתר (רש"י – מוחין דאמא, ר"ת – מוחין דאבא). מי זה ה"איד" כאן? לא "יהודי פשוט" של הבעש"ט – אפילו "פשוט" הוא איזה תואר וציור, ו"יהודי" סתם הוא עוד יותר פשוט, בלי ציור, יותר עצם.

תוכחה מתוך שויון

באידיש לא רק שנשמע אחרת, אלא יש רמזים יהודיים בתוך המילים (ר' לויק ודאי מכוון כוונה על כל מלה שיוצאת מפיו) – אידן צירוף שם א-דני. יש כד קישוטי כלה, והכי חשובים אצלנו הם כד ספרי התנ"ך, אליהם מכוונים את

בתניא על מס"נ – שגם קשב"ק על הרוב מוסר נפשו, ואז מתגלה שהוא לא נמוך מיהודי ויהיהודי הזה הוא גם משה רבינו. זהו גם גילוי של כתר – של מס"נ.

עוד גימטריא יפה: **משה רבינו** = 613, **קל שבקלים** = 612 (עם הכולל, אותו דבר), וביחד הם עולים 1225 = **יהודי** בריבוע (שהוא 49 במשולש – הנקודה האמצעית היא **תריג**) = **"זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר"** (מה שהתגלה למשה רבינו בסנה, שהוא גם הנצחיות של עם ישראל – "עמו אנכי בצרה").

תניא: תודה-נזיר-י"א יום

את הווארט הבא שאפשר לשים בכתר, אפשר בדעת ואפשר בתפארת – שייך לקו האמצעי – אבל אנו נשייך אותו לשרשו: בהמשך בע"ה נסתכל גם בביאורו לתניא, אבל יש 'ווארט' בו הסביר למה זה נקרא ספר התניא. הפשט בתניא היא שזו המילה הראשונה שבספר – "תניא בספ"ג דנדה" – אבל ידועה הקושיא שזו לא בריתא, לכאורה, אלא מימרא של אמורא, והיה צריך לפתוח הספר ב"אמר ר' שמלאי". יש ריבוי תירוצים בענין, וגם ריבוי רמזים במלה תניא, ואחד מהם ש"תניא" אותיות איתן – עצם הלוז הבלתי משתנה של הנשמה.

הוא כותב בתחלת התניא "תניא בספ"ג דנדה" – שם כתוב "אמר ר' שמלאי וכו'". מסכת נדה היא האחרונה בש"ס (שיש עליה גמרא; הכרך העשרים = כתר). ר' לויק אומר שתוך מזה שזו המימרא הפותחת, יש כאן רמז לדין אחד שכתוב ממש בסוף מסכת נדה – בסוף הבבלי, סוף תושב"ע. ממילא, יש כאן גם רמז שספר התניא הוא ההמשך הישיר, המשלים, של התושב"ע – ממשיך את חותם תלמוד בבלי. כתוב שמה – בקיצור – ש"תודה נזיר י"א יום הלכה למשה מסיני". הוא אומר שספר התניא הוא הפנימיות, ההמשך, של הסוד הזה. זהו רמז שאף אחד בעולם לא היה חולם עליו – יש כל

הצירופים בתיקון ליל שבועות. צירוף **אידן** הוא הצירוף החמישי (גם לפי שיטת הרמ"ק וגם לפי שיטת ר"א אבולעפיא) – הצירוף שכנגד ספר דברים, "משנה תורה". מה התוכן של כל הספר? תוכחה של משה רבינו לעם ישראל. ארבעת החומשים הראשונים הם מפי ה', ואילו בחומש החמישי "שכינה מדברת מתוך גרונו של משה".

אחד הפירושים ש"שכינה" היא-היא "כנסת ישראל", והיא מה שמדבר מתוך גרונו של משה. בכך שעם ישראל מדבר מתוך גרונו תלויה היכולת להוכיח. אסור למוכיח להיות למעלה מהעם, והאריז"ל אומר שאחד החטאים הכי חמורים – שבשבילו מתגלגלים בגוי וצריך להתגייר – הוא שנביא אמת מחזיק את עצמו למעלה מהעם תוך כדי שמוכיח אותם. מכיון שמחזיק עצמו למעלה מעם ישראל הוא מתגלגל בגוי ואם יזכה הוא מתגייר. הדוגמה באריז"ל היא שמעיה ואבטליון, שהם גלגול של זכריה בן יהודע הכהן. תוך מכך שמשה הוא הענו מכל האדם על פני האדמה, בשביל להוכיח צריך להשתוות לכולם – כולם חוזרים לכוור, למכנה המשותף, שכולנו 'אידן' (באידיש אידן הוא גם יחיד וגם רבים – יהודי וגם יהודים). לכן אמרנו שיש פה רמז מאד יפה, שהצירוף הזה של שם א-דני – שם של מלכות, כנסת ישראל – הוא הצירוף של חומש דברים. משמעותי שגם הסתלקותו של ר' לויק בפרשת דברים, "עקב" (שהרבי מסביר ש"עקב תשמעון" היינו היהודים הכי פשוטים, שבעקב – דור עקבתא דמשיחא – מתגלה שכולם שוים, בעוד למעלה מהעקב עוד רואים הבדלים).

משה רבינו וקל שבקלים

בעצם, השגה זו היא השגה של כתר, ומי שחי אותה באמת לו נאה ולו יאה כתר – הוא מלכות, ו"כתר עליון איהו כתר מלכות", נסב"ת ונתב"ס, כנ"ל. קל שבקלים הוא ביטוי שמופיע

הבחינה ה-יא. יש יא שהוא "חד ולא בחושבן", ואז הוא מה שלא סופרים – למעלה מהכתר, פנימיות הכתר – אך לפי החסידות הדעת באה כנגד פנימיות הכתר (יש מחלוקת בין המקובלים, אם הדעת כנגד פנימיות או חיצוניות הכתר, אבל כך החסידות מכריעה). לפי זה, זימי הנדה הם כנגד המדות – במדות יש דגש ורפה, רגש לא מבורר כי שבירת הכלים היתה ב-ז מלכים דתהו, זימי הנדה הם תוצאה של שבירת הכלים, רושם מלכי התהו שנפלו ונשברו (אולי נמשיך להסביר זאת יותר), והטהרה היא הדעת (ראשית השבירה בעולם התהו). לפי פירוש זה תודה-נזיר-יא יום הם כנגד חב"ד, מאד מתאים לספר התניא, יסוד חסידות חב"ד. יש כאן חב"ד שיוצא משלשה דברים שאין שום קשר ביניהם, לפי השכל הפשוט, וחז"ל עושים מהם ענין אחד.

אמרנו שאפשר לשים את הווארט גם בתפארת, כי חיבור של גוונים שונים ורחוקים זה מזה – קרוב תודה, הלכות נזיר והלכות נדה וטהרה (שלושה קצוות שאין ביניהם קשר ברור) – והפיתחם לתמונה אחת, קשר אחד של "הלכה למשה מסיני", דורשים 'חוש' של תפארת. השכל כאן הוא משהו מבני, מבנה של חב"ד, אבל יש בעשית המכלול 'חוש' של תפארת. אמרנו גם שאפשר לשים אותו בדעת כי בתוך החב"ד גופא, הווארט מופיע במסכת נדה – הכל בא כאן בגלל ה-יא יום, עיקר הכח המחבר הוא הדעת, לכן אפשר לשים בדעת.

אבל אמרנו שהעיקר הוא לכוון כנגד הכתר – קרבן תודה הוא הודיה על נס, ששרשה אמונה שבפנימיות הכתר; הנזיר נודר מהיין, בתורה מופיע סמוך לפרשת סוטה, וחז"ל מסבירים שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מהיין, היין הוא תיקון של תאוה ותיקון של תענוג, שייך לרישא דאין, התענוג בנפש; יא ימי הטהרה הם תיקון רישא דאריך – תיקון הרצון, שלפעמים הרצון אסור ולפעמים הוא מותר.

מיני רמזים, אבל כזה רמז בא ממקום אחר לגמרי.

מדובר במסכת נדה, לכן הסיום הוא י"א יום שבין נדה לנדה. למי שלא מכיר את הדין: הלכה למשה מסיני שיש זימי נדה ו-יא ימי טהרה (שאם רואה בהם דם זהו דם זיבה), וכך לעולם ועד (איך מסתדר עם וסת של שלושים יום בערך? זו סוגיא עמוקה). לדין שיש בדיוק יא ימים בין נדה לנדה אין שום אמירה בתורה שבכתב, ולכן הדבר הזה הוא הלכה למשה מסיני. יש עוד שני דברים שהם הלכה למשה מסיני, שמשום מה מחברים ביחד ומקדימים ל-יא יום. אגב, היום יא הוא המספר הכי חשוב אצל הרבי – יא ניסן, יא שבט – יום יא בחדש ה-יא – הכל קשור לאשר ואושר (והיום כל פרחי הכהונה – שתיכף נגיע אליהם – אומרים ש-יא ר"ת יחי אדוננו). בכל אופן, סתם יא בגמרא היינו יא יום של טהרה – טהרת כנס"י לקוב"ה, זמן שאם זוכים בא בו משיח. בתודה הל"מ היא הדין שבחלות תודה משתמשים בחצי לוג שמן לתודה, ובנזיר הל"מ ששיעור איסור שתית יין אצלו הוא רביעית (שיעור עיקרי בכל דיני התורה). בווארט הזה מסתיימת תורה שבעל פה, וככה מתחיל ספר התניא – זה הסוד של המלה תניא.

שלש ההלכות בסוד חב"ד

צריך קצת הסברה: דיני תודה ונזיר הם ביחס לשמן (בתודה) ויין (השיעור הנאסר לנזיר). שמן ויין בכל מקום (כפי שיוזכר גם לקמן) הם חכמה ובינה – שמן הוא פנימיות החכמה, רזין דרוזין דאורייתא, ויין הוא יינה של תורה. הדין של יא יום בין נדה לנדה הוא דעת – ימי הטהרה, ימים של יחוד. חוץ מדעת במובן של "והאדם ידע", דעת היא גם הספירה ה-יא – עשר ספירות הן מכתר עד מלכות, בפשט, וכאשר פתאום נכנסת עוד ספירה (שהיא נקודת המרכז של כל עץ החיים של הספירות) זו

אומר שיש שלילה ורוע בלימוד אלא שאין עבורו זמן, כי חוץ ממצות ידיעת התורה יש גם מצוה כל הזמן להגות בתורה, כדעת רבי ישמעאל שהפסוק "והגית" בספר יהושע הוא חובה.], צא ובדוק שעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה ולמוד בה חכמת יונת [כלומר, כל הבעיה היא רק זמן פנוי.]. ופליגא דר' שמואל בר נחמני, דאמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן: פסוק זה אינו לא חובה ולא מצוה אלא ברכה – ראה הקב"ה את יהושע שדברי תורה חביבים עליו ביותר, שנאמר "ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל", אמר לו הקדוש ברוך הוא: יהושע, כל כך חביבין עליך דברי תורה – "לא ימוש ספר התורה הזו מפידך".

עוד לפני הסיפור של בן דמה, אחינו של רבי ישמעאל, היתה מחלוקת מה המינימום של קיום "והגית בו יומם ולילה" – לדעה אחת "פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית" ולדעה אחת אפילו בק"ש בקר וערב יוצאים ידי חובה. כלומר, רבי ישמעאל כאן הוא יחיד נגד רבים, כי שנים שקדמו לו אמרו שיש בכך מינימום ואין חיוב "והגית" כל היום, וגם הדעה שאחריו היא שהפסוק אינו חובה או מצוה אלא ברכה. בכל אופן, אנחנו כן נוהגים כרבי ישמעאל, לכאורה, שאם אתה מסוגל – אם ה' חנן אותך בדעת ושכל – אז יש מצוה וחובה ללמוד תורה כל הזמן. עד כאן הסוגיא.

עוד יותר: היות שמכוון לחב"ד הייתי משייך את הענין בשרש כל השרשים לחב"ד דעתיק. חז"ל חותמים את הש"ס עם הלכה למשה מסיני בשלשה ענינים אלה, וכל הלכה למשה מסיני היא בחינת רד"א – משהו בלי מקור. יש בלשון חז"ל 'קבלה', במובן של משהו שנלמד מהנ"ך, אבל גם הלכה למשה מסיני היא 'קבלה' בלי הסבר ובלי מקור מפורש. "חצי לוג שמן לתודה, רביעית יין לנזיר, יא יום שבין נדה לנדה – הלכה למשה מסיני". היות שמקביל לחב"ד ה'חוש' אומר שמדובר בחב"ד דעתיק. על דעת דעתיק כתוב בפירוש שהיא סוד "דרך גבר בעלמה", ועל שני הראשונים כתוב שהם חו"ב – כל הדבר הזה הוא רד"א. ספר התניא בא להמשיך הכל למטה, להנחיל מדרה זו לכל אחד ואחד מאתנו, את התודה והנזיר וטהרת המשפחה (שהיא התכלית).

עד כאן ווארט יפה של ר' לויק, איך פירש את המלה תניא.

חכמה: חכמות חיצוניות וחכמת התורה

בספירת החכמה נתייחס היום לפן מיוחד של חכמה שלא כל כך דברנו עליו בפרצופי הצדיקים הקודמים – איך ר' לויק, אבא של הרבי, מתייחס ל"חכמות חיצוניות". יש לו שני ווארטים מופלאים מאד מאד לגבי חכמות חיצוניות.

"חכמה יונית" לעומת "והגית"

הווארט הראשון הוא על פי גמרא קרוב לסוף מנחות (צט, ב):

"שעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה" –

כח החבור של תורה ומדע

אם אמר לו "צא ובדוק שעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה וכו'" – זו בדיחה? רבי ישמעאל הוא בדחן? הוא אמר לו בניחותא – שימצא זמן לא מן היום ולא מן הלילה ובו ילך באוניברסיטה. ברור שיש דברים בגו, ועל זה יש ווארט של רבי לוי יצחק. אם היה מפרש כאחד האחרים בסוגיא, בכלל לא היתה בעיה, אבל

שאל בן דמה בן אחותו של ר' ישמעאל את ר' ישמעאל: כגון אני, שלמדתי כל התורה כולה, מהו ללמוד חכמת יונית? קרא עליו המקרא הזה, "לא ימוש ספר התורה הזו מפיד והגית בו יומם ולילה" [היינו שאסור, אך לא

"צא וברוך שעה" – דבר שלא יהא בעולם.

ובתוספות פרשו:

תימה, וכי לא היה יודע הגזרו עליה?!
[מקושיא זו אף אחד לא יודע, לא בן דמה ולא
רבי ישמעאל דודו, שאסור ללמוד חכמה יונית
בגלל התבוללות (דבר שמאד שייך גם בדרונו).
ועונים –] ולעיל פירשתי כריש רבי ישמעאל
(דף סד ד"ה ארור אדם).

ושם:

"ארור אדם אשר ילמד את בנו חכמת
יונית" – והא דמשמע לקמן בסוף שתי הלחם
(דף צמ"ג) דמי שלמד כל התורה כגון בן דמא
בן אחותו של ר' ישמעאל שרי אי לאו משום
דכתיב לא ימוש ולמ"ד אפי' לא קרא אדם
אלא קריאת שמע שחרית וערבית קיים מצות
לא ימוש משמע דשרי היינו היכא דאיכא
צורך [זו מלת מפתח, שאין בעיה בחכמה זאת
אם אתה צריך אותה]. דשמא היה קרוב
למלכות כדאשכחן בסוטה (דף מט:) דשל בית
רבן גמליאל [במקום אחר כתוב כל בית רבי.
אצלנו "בית רבי" מקבל בעל משמעות
מיוחדת]. התירו להם [כאחד משלושה דברים]
ללמוד חכמת יונית מפני שקרובין למלכות
[בתניא פ"ח כתוב שהיתר חכמות חיצוניות או
לצורך פרנסה או שיודע להשתמש בזה לעבודת
ה', אך כשלמדנו זאת לא שאלנו שבחז"ל יש רק
היתר אחד, קרבה למלכות, כי מלת המפתח
בחז"ל היא צורך, ומביאים דוגמה אחת, אך
אדמו"ר הזקן מביא עוד שתי דוגמאות. לפי
תוספות גם בן דמה וגם דודו יודעים את
הגזירה, וגם את ההיתר לבית רבי בגלל קרבה
למלכות, ובן דמה שאל האם הוא בתוך
הקטגוריה של צורך אחרי שיודע כל התורה].
ומה שלא התיר לו ר' ישמעאל שמא לא היה
כל כך צורך ציבור כמו בר"ג [עד כאן התירוץ
העיקרי בתוס'].

הוא מפרש גם לפיו. מכל הסוגיא כאן משמע
שאינ בעיה עקרונית בלימוד חכמה יונית
(ותיכף נראה דברי התוספות בזה).

רבי לויק אומר שיש ברוחניות שעה שהיא לא
מן היום ולא מן הלילה – אם אומר לו לעשות
כך, כנראה שיש כזה דבר ברוחניות. מסביר
שהשעה שלא מן היום ולא מן הלילה היא על
דרך בין השמשות, מה שנקרא בחסידות "קרן
זוית" – נקודת אין בין יש ליש. במציאות היא
או מן היום או מן הלילה, אבל איך היום הופך
ללילה? יש נקודה שהיא המעבר, קרן זוית. יש
דעות בחז"ל אם המעבר לוקח זמן או שהוא
כהרף עין. הדעה העיקרית היא שבין השמשות
הוא כהרף עין, ואז הוא נקרא קרן זוית – יש
הרבה מאמרים של רבי הלל בענין – תפנית
מקיר לקיר, מרוח לרוח. לכל רוח יש מדה
ושיעור, ואילו לקרן זוית אין שיעור – היא אין,
אבל מחברת שני דברים שונים.

מה שאמר לו רבי ישמעאל "צא וברוך וכו"
היינו שיברוך בנפשו אם הוא בבחינה הזאת של
קרן זוית, של אין, ש"לא מן היום ולא מן
הלילה" – לא מהתורה (יום-אור) ולא מהחכמה
היונית (לילה-חשך) – אם יש לך את המדרגה
שאתה מסוגל לחבר שניהם יחד, באמת, אז לך
יש ענין ואפילו מצוה ללמוד חכמה יונית, כי
היא אצלך לא חכמה יונית גרידא אלא מחוברת
לתפר שמסוגל לחבר. בשביל להיות כזה תפר
צריך להיות בדרגה מאד גבוהה, צריך להיות
באצילות, כי 'אין' הוא עולם האצילות. אז
בזכותך יתקיים "יפת אלהים ליפת וישכון
באהלי שם" – אתה מסוגל להביא את היפי של
יפת לשכון כבוד באהלי שם.

רש"י ותוספות בסוגיא

אחרי הווארט המאד חשוב הזה, נאמר מה
רש"י ותוספות אומרים כאן:

רש"י מבין זאת כבדיחה:

מליון פעמים בממדים קטנים יותר בכל ארצות גלות ישראל, תמיד הגענו עד משנה למלך ועד בכלל, ודי לנו בכך, כבר יצאנו בכך ידי חובה. בשביל להגיע למשנה למלך צריך להיות בקי גם בחכמת יון. אבל אם עכשיו רוצים קרבה גם למלכות האמיתית – שרוצים להתקרב למלכות מלך המשיח, מלכות הוי' ("והיה הוי' למלך על כל הארץ היום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד") – כנראה גם בשביל להתקרב למלכות הזאת, המלכות האמיתית, צריך לדעת חכמת יון. אבל, כאן מתחבר הווארט של ר' לויק, לשם כך לא צריך חכמת יון בפני עצמה אלא באופן של קרן זוית. בשביל להתקרב למלכות – צורך של ציבור, קידוש שם שמים – צריך חכמת יון בדרגת "שעה שהיא לא מן היום ולא מן הלילה". אם כך אז אדרבה – זה הענין שלך, לך על זה, בזה אתה מתקרב ומקרב את המלכות, את מלכות שמים, ואין לך צורך ציבור יותר מחבור התורה והמדע.

פנימיות החכמה – נקודת האין

חוץ מזה שהעיסוק בלימוד חכמה, בשלל משייכים את הווארט לספירת החכמה, הרי הנקודה הכי פנימית בנפש של חכמה לפי חסידות היא אין, נקודת הבטול במציאות, הקרן זוית. כדי לעסוק בחכמות חיצוניות צריך לצאת ממוצא נפשי של בטול במציאות, פנימיות החכמה, ואז "בכחך עשה" – בכח-מה שלך עשה את הפעולה והתיקון של חיבור החכמות, של הבאת "יפת אלהים ליפת" שישכון כבוד "באהלי שם". "אהלי שם" הם בית המקדש, ובשביל לבנות לה' את ביתו צריך "יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם". המדובר לא רק בבית המקדש, שהוא מקום גשמי בירושלים, אלא גם "ושכנתי בתוכם" – בתוך הלב של כל אחד ואחד מישראל, שגם חייב להיות עם "יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם".

חכמה יונית לצורך קרבה למלכות – בגלות

ובדרך לגאולה

קרבה למלכות היינו – דבר שכבר היה לעולמים – לפעול גבוה במלכות בטול גזירות על עם ישראל וגזירת גזירות טובות עבור ישראל. לשם כך צריך להגיע לקרבת דעת, שאפשר להגיע אליה כאשר אתה יכול לנהל שיחה אינטליגנטית על רמה. זהו הפשט הפשוט, שידעת חכמה יונית היא לצורך ציבור, בשביל לבטל גזירות וכו'. לשם קרבת דעת כזו התיירו עוד דברים, כמו להתגלח וכו'.

מי שהיה הכי קרוב למלכות בתנ"ך, בדורות האחרונים – אחרי יוסף הצדיק – הוא מרדכי היהודי. אותו אחד שקרוב למלכות צריך אופי של "לא יכרע ולא ישתחוה", ואחר כך יכול להיות "קרוב למלכות". מכיון שקרוב למלכות כתוב בו בסוף שרצוי לרוב אחיו ולא לכל אחיו – היו תלמידי חכמים שלא אהבו אותו כי מדי התקרב במלכות, כנראה גם כי למד 'לימודי חול' במרכאות, אז ראשי הישיבה החרדים ביותר התנגדו מאד והחרימו אותו.

לפני שנחזור לווארט של ר' לויק, שהוא העיקר, נציין שבפשט רואים שעיקר ההיתר של חכמת יון זה לצורך הציבור שהוא קרבה למלכות. קודם כל מדובר באחד שלמד תורה – יש ווארט בישיבות, גם לא בחב"ד וכ"ש בחב"ד, שבשביל לצאת לשליחות בשביל עם ישראל צריכים לפעמים 'לסגור את הגמרא'. לא שמפסיק ללמוד תורה, אבל צריך לוותר במשהו על ההתעלות הרוחנית שלך ולצאת כדי להשפיע טוב לעם ישראל. בכלל, הענין של לימוד חכמת יון הוא שאם תהיה בקיא וחכם בה תוכל בצורה יותר יעילה וטובה להיות עבד של הציבור, אך בפרט – תוכל להתקרב למלכות.

תכל'ס, אצלנו, כבר מספיק היה לנו משנה למלך – כבר היה לנו פעמיים בהיסטוריה ועוד

להיות הזמן – שעל דרך בין השמשות – שלא יום ולא לילה. יש עוד הרבה רמזים – תלו"ע.

רש"י אומר, וזה הפשט, שמדובר בתקופת בינים של ימות המשיח – בין הגלות לתחית המתים – אבל לכאורה כל תקופת בינים, בה יצאנו מהחשך ולא הגענו עדיין לאור שלם, מתאימה לתיאור שבפסוק. היה אפשר לומר אפילו – אצל מי שמחשיב שיבת ציון של דורות אחרונים כ"אתחלתא דגאולה" באיזה אופן, ובודאי מתש"ן הרבי גם יסכים לפירוש זה (שאו אמר שהחלה "אתחלתא דגאולה" בפועל) – שהמציאות שלנו היום היא יציאה מסוימת מהגלות, יש עדיין לילה (גם בארצנו הקדושה), אבל גם כבר יש איזו זריחת אור. לפי הווארט של רבי ישמעאל, מצב הבינים הוא איתות שהגיע הזמן לקיים את הציווי של "צא ובדוק שעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה ולמוד בה חכמה יונית". עוד תנאי חשוב וקטן – מדובר במי שכבר בקי בתורה כולה.

"קרדום לחתוך בה" – שכל בלי התנשאות

כדי לסיים את הענין, יש עוד 'ווארט' של ר' לויק לגבי חכמות חיצוניות: בתניא פ"ח – המקום שדן בנושא – הוא כותב שאם הלימוד משמש "קרדום לחתוך בה" הוא מותר. ר' לויק מסביר ש"קרדום" (כך מנוקד בסידור, בפרקי אבות, שאדה"ז עצמו נקד) עולה שכל, ואומר שאם השכל של החכמה כאשר אתה לומד חכמות יון הוא אך ורק בשביל התכל'ס – בשביל לחתוך (וכמדומה שאמרנו ש"לחתוך" רומז לשם הפרנסה, השם הקדוש חתך) – הלימוד מותר.

ר' לויק מוסיף שהדבר מתקיים אם בשכל הזה אין לך שום התנשאות והחזקת טובה לעצמך. בדרך כלל כשאדם לומד שכל יש הנאה מהשכל וגם הרגשת גבהות מהשכל – שכל הוא מחמיץ בנפש. הוא אומר שאם הקרדום הזה, השכל, הוא רק כלי, שאין בו שום התנשאות –

תקופת "לא יום ולא לילה"

איפה נקודת "שעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה" רמוזה באיזה פסוק? לפי רש"י הוא דחה אותו, אין כזה זמן, אבל אם אמר ברצינות מה מקורו? פסוק גאולה חשוב בזכריה (יד, ז) – "והיה יום אחד הוא יודע להוי' לא יום ולא לילה והיה לעת ערב יהיה אור". יש בפסוק המון רמזים, אבל קודם הפשט:

הנביא מנבא שיבוא יום ש"הוא יודע להוי'", והוא "לא יום ולא לילה" ו"לעת ערב יהיה אור". רש"י מסביר שהפסוק קאי על תקופת המשיח – "והיה לעת ערב יהיה אור" מתאר את סיום ימות המשיח, תחית המתים, גילוי אור אין סוף וחיים נצחיים, גילוי הנשמה בתוך הגוף בבחינת "אני הוי' לא שנית" (= "קץ שם לחשך", כנודע, שהוא כבר מצב בו אין יותר לילה ואין יותר חכמת יון שהיא לילה, אבל בימות המשיח יש עדיין "לא יום ולא לילה"). "לא יום ולא לילה" היינו שכבר נסתיים ליל הגלות אבל עוד לא הגיעה התכלית של יום הגאולה – על דרך דברי הרמב"ם על ימות המשיח (שיש עוד קצת לילה מהגלות, לא הגיעו לתכלית היום, אבל הם כבר גאולה).

בודאי רבי ישמעאל כוון לפסוק משיחי זה, האומר שזמן "לא מן היום ולא מן הלילה", ואם כן לומדים שבימות המשיח צריך להיות בטול – בחינת קרן זוית – ומה שעושים אז הוא חיבור התורה וחכמת יונית. אחר כך "והיה לעת ערב יהיה אור" – כבר לא תהיה עבודת חיבור כי הכל יהיה אור, "תורה אור", כל מה שנפל בשבירת הכלים יחזור לרש.

יש בפסוק רמזים מופלאים, וביניהם: והיה לעת ערב יהיה אור = 1035 = ה פעמים אור (ממוצע כל מלה). ביום אחד של מעשה בראשית יש חמש פעמים אור כנגד חמשה חומשי תורה. הכל נעשה אור, אבל קודם צריך

יבוא לידי שימוש טוב, אבל לא שיש לו כיה מעצם הדבר בפני עצמו. מה שאין כן לגבי לימוד התורה – לימוד התורה אינו רק אמצעי. הוא גם אמצעי – לימוד על מנת לעשות – אבל הוא תכל'ס בפני עצמו. לכן גדולי ישראל וגדולי החסידות (כמו האבני נזר ועוד) אמרו שחייבים לקבל הנאה מעצם הלימוד, וההנאה אינה ישות פסולה. כלומר, התורה היא לא קרדום – לא שכל שהוא קרדום, שמיועד רק בשביל השימוש שלו.

הווארט של ר' לויק הוא שמי שקונה לעצמו קרדום חדש יכול להנות מכלי חדש, אבל אם הוא בר-דעת יכול הוא שמח בו כי מצייר מה שהוא עושה – שמח בתוצאה – אבל לא הולך למסגר את הקרדום ולהתמוגג ממנו. בתורה לא ככה – אסור להתגאות כמובן (הגאווה היא קליפת תניא), אבל עם זאת יש ענין שאדם ישמח ויהנה בשכל של התורה. באמת, כל עוד לא צריך לקבל הנאה מעצם חכמת יון אלא רק מתכליתה – "יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם" – עדיין מכונה לילה. אבל, כאשר "יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם" לגמרי, תכלית ביאת המשיח, אז "והיה לעת ערב יהיה אור" – הערב יהפוך גם להיות תענוג וערבות. כשהכל אור אז הכל תענוג עולם הבא – אין יותר תכל'ס, זה עצמו התכל'ס.

עד כאן שני ווארטים מאד חשובים של ר' לויק על חכמה, ושניהם לא רק מדברים על חכמה אלא גם על החוויה הפנימית שלה. הראשון מדבר על ביטול, תחושת אין בנפש, והשני על ההמשכה בנפש מ"רישא דאין", ראש התענוג. כשאדם לומד חכמה חיצונית צריך להיות רק "אין" בחיצוניות, כלום, אבל המשכת התענוג לתוך הלימוד היא בתורה – בלימוד תורה ממשיכים תענוג מפנימיות הכתר, "רישא דאין", לתוך חכמת התורה, ולכן קוראים אור, זהו האור האמיתי של "תורה אור".

אני חכם, עשיתי בגרות של חמש נקודות במתמטיקה, ואחר כך יש לי גם תואר שלישי, אני דוקטור, אני פרופסור – אין שום גבהות בכך שקבלת פרס נובל, שאתה יכול לקבל זאת בלי שום התנשאות בעולם, והכל רק בשביל הצורך (ולפי הגמרא צורך הציבור, זהו הצורך האמיתי, הקרבה למלכות – כדי לקרב את מלכות שמים על כל הארץ, לקרב את המשיח), אז מותר לך.

האיסור להתנשא בלימוד השכל – כי לכל שכל יש טבע שמגביה את הישות של האדם, שיריעת משהו מזינה את ישות האדם – נכון גם לגבי לימוד תורה. אחד מהפשטים בכך שאדה"ז התחיל את ספרו ב"תניא" הוא שרצה לבטל קליפת ת"ח, שמחזיקים מעצמם וממילא מנשאים את עצמם מעל שאר היהודים (נגד הווארט הראשון, שהזכרנו בכתר, של רבי לויק). אם כן, מה משנה אם זו חכמה חיצונית או חכמת התורה? בשניהם צריך להזהר מישות, ומה המיוחד ב"קרדום לחתוך" של חכמת יון? קודם כל, אפשר לומר שטבע ההתנשאות הוא יותר יצר של חכמה חיצונית, שם יותר "חכם להרע", וכמה שת"ח יתגאה יכול להיות שהנטיה להתגאות אצל חכמות חיצוניות היא עוד יותר (צ"ע במציאות מי מתגאה יותר, למי יש יותר טבע להתגאות בשכלו).

הנאה מהענין לעומת הנאה מהתכלית

אבל עיקר ההבדל כאן, וזו הנקודה, שהמשל של "קרדום לחתוך בו" הוא שהעיקר הוא תמיד התכל'ס שיוצאת מהדבר, ולא הדבר עצמו. בחכמה חיצונית לא רק שאסור להתגאות בחכמה, אלא אסור לקבל הנאה מעצם השכל – הנאה וישות הולכות ביחד – אלא רק מהמחשבה שהשכל הזה הוא אמצעי לעזור לי לצורך (לצורך הציבור). אם האדם לומד ומבין ושמח שהלימוד ישמש תכלית רצויה – זה בסדר. הוא גם לא מתגאה וגם שמח שהלימוד

בינה: "יד לפושעים" וחופש מר

הווארט, שיד תרתי משמע – מקום ויד – אחד אחרי השני, כשהשני בא לתקן את הראשון.

"המוכן לתשובה מוכן לחטא"

אם מתבוננים, יש פה המון עומק. כמו כל לימוד צריך לצייר זאת בשכל (ובפרט בבינה, מוחין דאמא, שניקודם צ"ל) – קודם ה' נותן מקום, ואחר כך הוא הופך ליד עם חמש אצבעות. הציור הוא שאותו מקום – שנקרא בתורה "יד", כי כנראה הוא באמת יד, כפי שנסביר – אותה אפשרות לחטוא פתאום מתהפכת להיות יד של הקב"ה. לא שהקב"ה צריך להושיט את היד מרחוק, אלא שהיד של הקב"ה היתה שם בפוטנציאל כל הזמן. היד של חזרה בתשובה היא בעצם המקום שאפשר לחטוא, רק שהפך ממקום של אפשרות לפשוע ליד פשוטה לקבל שבים. הכל תלוי בנפשו – ברגע שמהרהר בתשובה המקום שאפשר לחטוא הופך ליד שמחזירה ומקבלת אותו בתשובה.

כדי להבין זאת טוב, יש משפט של המהר"ל מפראג – אבי החסידות – "המוכן לתשובה מוכן לחטא". דוגמה לכך דוד המלך, שלא ראוי היה לאותו חטא אלא כדי להורות תשובה לרבים. זהו כלל גדול, שמי שנשמתו מוכנה לתשובה הוא מוכן לחטא – הוא מגיע למקום שאין צדיקים יכולים לעמוד בה, והוא מוכן למקום החטא. נשמתו באה מראש ממקום יותר גבוה מצדיק, אבל איך יממש את מוכנותו לתשובה? רק אם יחטא, ר"ל. החטא שלו הוא בגדר "נורא עלילה על בני אדם". המוכן לתשובה מוכן לחטא – יש לו נטיה נפשית לחטא. כאן ה"מוכן" היינו אותה יד – יש לו נטיה לחטא, יש לו יצה"ר, זהו המקום של "אתה נותן יד לפושעים". ה' נתן לו את היד הזאת, את המקום הזה, ואחר כך היד הזאת הופכת מיניה וביה להיות היד של הקב"ה שמקבל אותו בתשובה, ועל כך נאמר "במקום

יש הרבה ווארטים שר' לויק היה דורש מילה אחת תרתי משמע – זו צורה של דרוש, שיש איזה מאמר ואפשר לפרש מלה אחת בשני אופנים שונים. הסגנון והשיטה של "תרתי משמע" הם מוחין דאמא, פנימיות אמא, שאפשר לחתוך מילה אחת ולשמוע (שמיעה-בינה) בתוכה שתי פנים (אפילו הפוכות), ואז לחבר אותן יחד. דוגמה לכך מווארט מפורסם שלו – המוחין דאמא שלו בפרצוף כאן – על "אתה נותן יד לפושעים":

מקום לפשוע ועזרה לתקן

הפשט הוא שהקב"ה פושט את ידו לקבל שבים, ולפעמים צריך לחתור חתירה תחת כסא הכבוד כדי לעקוף כל המלאכים המתנגדים ואומרים שאינו ראוי לשוב. ר' לויק אומר ש"יד" בתורה היא הרבה פעמים מלשון מקום – "ויד תהיה לך מחוץ למחנה". קודם כל אומר שאתה, הקב"ה, נותן יד לפושעים לפשוע. אם איני יודע שזו תפלת יו"כ, אלא רק שמעתי את המשפט, הייתי מפרש הפוך לגמרי – שמי שבא לפשוע ה' נותן לו יד ועוזר לו. זהו פירוש מנוגד לחז"ל, כי כתוב ש"הבא ליטרה מסייעין אותו [באמת נותנים לו יד] והבא להטמא [לא עוזרים לו אלא רק] פותחין לו".

כאן רבי לויק מצירי יפה ש"פותחין לו" גם נותן יד – ממציא לו מקום, סיטואציה, שבה יכול ליפול. נתינת יד היא המצאת מקום בו הוא יכול לעשות את הפשע שרוצה. יד הופך להיות מקום, גם במשמעות של אפשרות – שממש פותחין לו, ה' מאפשר לו. זו גם איזו הבנה עמוקה בכלל במושג מקום. אחד הדברים הכי עמוקים בחסידות הוא הבנת מושגי המקום והזמן, וכאן מקום פירושו אפשרות. אחר כך, מיד שהוא מתעורר בתשובה, אתה מושיט לו את היד שלך ומקבל אותו בחזרה. עד כאן

רבי לוי יצחק אומר ווארט יפה, ש"דרור" הוא חפש ו"מור" לשון מרירות – שיש מציאות של חופש מר, ובכך התכוון לקומוניזם. לכאורה חופש הוא הכי שמח, "זמן חרותנו" (שסביבו היה עיקר ענינו) – גאולה וחופש אמיתי – אך את זלעז"ז עשה אלקים (גם תופעה שמתחילה מבינה, "מינה דינין מתערין") ויש גם חופש מר (אם היה חי עוד כמה שנים היה דורש זאת גם על חרות – המפלגה – שיש גם לעז"ז לחרות של הקדושה). חופש מר היה בארצו – מי ששם אותו בבית הסהר ושלח אותו לגלות.

היות שבינה היא "עלמא דחירו" הווארט שייך לבינה, אך היות שחופש מר הוא חיצוניות אמא, ש"מינה דינין מתערין". גם בקיץ – יתכן שהרבי רמז לכך – צריך מאד לשמור מה עושים בחופשת קיץ, במיוחד הילדים, שיהיה חופש מתוק ולא חופש מר. צריך לשים לב – לא פשוט שחופש הוא דבר טוב. אם היה חי בדור שלנו, יכול היה בכלל לדרוש זאת על "עם חפשי בארצנו" – עוד מור דרוור, עוד חופש מר. הווארט הזה הוא תפיסה של בינה ושל "מינה דינין מתערין" מתוך הבינה. "מינה דינין מתערין" היינו התדרדרות – מושג שהוא רק מוחין דאמא, ולא מוחין דאבא. חופש מר נדמה בהתחלה שטוב ומתוק, והופך להיות מר ממות – הופך להיות שעבוד. גם כאן, ב"עם חפשי בארצנו", ברגע הראשון נדמה שזה טוב ונחמד, אבל לאט לאט הוא מתדרדר, ובמקום חופש הופך להיות איזה שעבוד לזרים ואויבים, ה' ישמור וירחם.

דעת: דגן תירוש ויצהר – שלש גאולות

דגן-תירוש-יצהר – פסח-פורים-חנוכה

בספירת הדעת יש לו ווארט, גם של חירות וגאולה, אך כולל כל חב"ד, וכל מה שכולל כל חב"ד הוא בעיקר דעת – כוונה (שכולנו יכולים לאמץ) על "ואספת דגןך ותירושך ויצהרך":

שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים יכולים לעמוד שם". ווארט מאד יפה ועמוק של ר' לויק.

רק לגבי המלה יד – למה היא קשורה למקום? יש פירוש אחד ש-יד רומז לאצבעות – ד אצבעות ו-י הוא האגודל (א במ"ק, אבל הוא נפרד וכללי, אז הוא פי עשר, כמו ששכל הוא פי עשר ממדות). היום במדע המקום כולל ארבעה ממדים – שלושה ממדי מקום וממד אחד של זמן – אבל בספר יצירה יש עוד ממד של נפש, של דעת, והכל ביחד יוצר מקום. "הנה מקום אתי ונצבת על הצור" – "הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו". מקום הוא יד, ויד היא אפשרות. העולם הזה הוא מקום שמועד לחטא והוא גם מועד – עוד יותר, כי "מרובה מדה טובה" – לתשובה.

בינה – תשובה ומקום

חוץ מזה שהשכל כאן הוא שכל של בינה, של תרתי משמע, גם התוכן הוא בינה כי בינה היא תשובה והיא גם מקום ("אי זה מקום בינה"). אז כל הווארט נובע ממוחין דאמא וכל הדימוי שלו הוא אמא. באמת אצל רבי הלל מפאריטש – ובעוד מקומות בחסידות – מוסבר שהיד הפשוטה לקבל בתשובה מתחילה מימינו של ה', חסד דעתיק, אבל היא עוברת דרך ספירת הבינה. ההתגלות של היד של הקב"ה לקבל בתשובה זה בספירת הבינה.

הקומוניזם – חופש מר

אמרנו לילדים שלכל מה שהתרחש רבי לוי יצחק מצא מקור ורמז בתורה, גם באירועי הפרטיים וגם בכלל. היות שחי בתקופה של הקומוניזם יש לו כמה פתגמים חשובים בענין. יש לו ווארט אחד על דברי חז"ל "מרדכי מן התורה מנין? ואתה קח לך מור דרוור" – מירא דכיא".

אתהפכא של המשתה הרע בו זההכל התחיל, בו נגזר גזר דין על עמ"י היל"ת, ונגמר ב"אשר ישלטו היהודים" המתבטא במשתה.

גם השמן קשור למשהו שאמרנו קודם – חוץ מהשמן הטהור שמצאו, "פך שמן טהור חתום בחותמו של כהן גדול", קודם כתוב שטמאו כל השמנים שבהיכל. מהי טומאת כל השמנים שבהיכל? חכמת יון, בדיוק הנושא שדובר קודם. כל הגאולה של חנוכה היא גאולה על רקע שמן טמא. שם לא השמן הטמא מיניה וביה הופך לטהור, אבל נשאר פך שמן טהור חתום בחותמו של כה"ג, שהכהנים לא יכולים להגיע אליו ולטמא אותו. עוד סוג של "את זה לעמת זה" – שכל החג מתחיל משמן, ולא רק שבסוף מתבטא בנרות שמן על שם הנס. כל החג הוא מלחמה על טהרת השמן, על טהרת השכל.

חג פורים זה תקופה בהיסטוריה של עם ישראל שצריך לברר את היין, וזכר ליציאת מצרים זה אומר לעם ישראל – מאז ולתמיד – בירור הדגן. לכן, לפי זה, כל מגע עם דגן – גם לחם חמץ במשך כל השנה – יש בזה איזה "זכר ליציאת מצרים", לכוון לגאולה. יש ממד של גאולה בתוך הדגן, בתוך התירוש ובתוך היצהר, וצריך את כל הגאולות יחד.

הקבלה לדעת

תוספת הכתובה בקבלה וחסידות: ר"ת דגן-תירוש-יצהר זה דתי – דעת-תפארת-יסוד (כאשר יסוד אמא מתפשט עד תפארת ז"א ויסוד אבא ארוך ומתפשט עד ליסוד ממש) – התיקון שמלמטה למעלה הוא יתד, שייך לכאן.

בכל אופן, למה שמנו בדעת? חוץ מזה שהכל כלול בדעת, כפי שאמרנו עד עכשיו, זו דוגמה של כוונה שר' לוי"ק מלמד אותנו, שראוי לכוון כוונה שקשורה עם גאולה, עם משיח. יש עוד סיבה ששייך לדעת בפרט – כי כתוב "ואספת", וחג האסיף (סוכות) מכוון כנגד דעת (שלושת

הוא אומר שראוי לכוון במילים אלו לגאולה, ולכוון שיש שלוש גאולות – פסח, פורים, חנוכה. גאולת פסח היא דגן, גאולת פורים היא תירוש וגאולת חנוכה היא יצהר. זו הקבלה מאד פשוטה, שמצוות פסח הן בדגן, איסור חמץ ומצות מצה. תירוש הוא יין – פורים. יצהר הוא שמן – חג השמן הוא חנוכה. הקבלה מאד ברורה, ומסודרת גם לפי הסדר ההיסטורי שלהם.

בקבלה דגן הוא דעת, תירוש הוא בינה ויצהר הוא חכמה. אם כן, כמו שאמרנו, כלולים כאן בעצם כל החב"ד, וכאן – לא רק שהדעת היא המחברת, אלא היא הפתיחה. הכי חיוני ב"ואספת" הוא הדגן, יותר מהתירוש והיצהר, אם כי הכל כלול בצורך של "על כל מה שבראת להחיות בהן נפש כל חי". לפי זה, כל פעם שאוכלים דגן – חוץ ממה שאומרים פעמיים בכל יום לפחות ק"ש ומזכירים בה יציאת מצרים – יש רמז לגאולת פסח. לא רק כשאוכלים מצות, אלא אפילו באכילת חמץ כל השנה.

דגן תירוש ויצהר בגלויות ובגאולות

הוא מוסיף משהו בכל אחד, שקשור לפשט אבל הוא העמקה:

הוא אומר שהשרש של פסח התחיל מיוסף ואחיו, שספר חלומותיו לאחיו ואז מכרוהו וירדו למצרים וכו'. הכל מתחיל מ"והנה אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה" – כל גאולת פסח מתחילה מחלום יוסף של "מאלמים אלומים". אחר כך, בשלב יותר מתקדם, יש את החלום השני של פרעה, בגללו זכה יוסף להתמנות למשנה למלך, על השיבולים, עוד הפעם דגן. וכך הלאה, כל ההשתלשלות שהביאה למצות של פסח היא השתלשלות של דגן.

גם פורים התחיל ממשנה אחשוורוש. כאן ממש פשט – למה עושים משתה בסוף?

על ידי גוי – או מקור של גויי שקייט – ואז משנים זאת, אז באמת אסור לקרוא בשם הראשון.

האיסור לקרוא בשם הראשון הוא על דרך האיסור להזכיר לבעל תשובה, ועוד יותר לגר צדק, את מעשיו הראשונים. אתה מתנתק מהשם הראשון, שקבלת מגויי שקייט – ה' עושה לך ברית מילה, ואתה משהו חדש. כשה' החליף את השם של יעקב הוא לא עשה לו ברית מילה – לא חתך אותו – אבל אצל אברהם חתך אותו, הוציא את הזהות הקודמת, את השם הקודם, הוא ערלה שזרקתי לפח, קברתי באדמה.

דבר שבקדושה משאיר רושם

לפי ביאורו, הווארט הוא שכל דבר שבקדושה – גם כשלאורה מסתלק – תמיד משאיר רושם. זהו סוד הרשימו בכל מקום. לפעמים אתה לא כל כך מרגיש את הרושם, אבל הוא קיים. לפעמים רק צדיקים מרגישים את הרושם, כמו כל מיני סיפורים שצדיק התארח בבית באופן חד-פעמי וצדיק אחר הרגיש רשימו שלו אחרי מאה שנה, כי כל דבר שבקדושה – גם כשהוא עוזב ואף אחד לא יודע שהיה – עושה רושם, וצדיק יכול להרגיש זאת.

כאן עוד יותר – לא רק נשאר רושם מסתורי נעלם מהשם יעקב, אלא משהו מובהק שנשאר כל הזמן. איך קוראים למדרגה זו בחסידות? מה שהתחלנו ללמוד ב"חינוך קטן", שגם כאשר אדם עולה לדרגת צדיק, דרגת ישראל, הרבה פעמים הוא נופל חזרה ליסוד שלו, דרגת הבינוני, דרגת יעקב. כך מוסבר בכל החסידות ש"יעקב" הוא על שם עבודת הבינוני שלו, וממילא שייך לכולנו – ש"הלואי בינוני", וממנו צריך לרשת כח זה – ו"ישראל" הוא על שם עבודת הצדיק שלו. גם כשעולה להיות צדיק לא נעקר הבסיס, אליו יכול ליפול ומכחו יכול להזדהות איתנו. הכל כי קבל את שמו יעקב מהוריו הקדושים, או, לפי הדרוש,

החגים, שכולם זכר ליציאת מצרים, הם או חג"ת בלב או חב"ד בשרש, וחג האסיף כנגד דעת), ובו יש חובת "למען ידעו דורותיכם". כל השלשה מתחילים מדגן, דעת, והפועל הכולל כולם הוא "ואספת" – אסוף בנפש הוא ריכוז, כח הדעת. עד כאן הווארט של לכוון גאולה, לכוון משיח. אצל ר' לוי'ק הווארט הוא לתת פירוש פנימי-חסידותי לכל מה שבאים איתו במגע, ותכל'ס הכל קשור למשיח וגאולה.

חסד-תפארת: התפתחות אברהם ויעקב

בין אברם ליעקב – מי נתן את השם?

יש שתי ספירות שנעשה יחד, ווארט פשוט שהוא גם ספירת החסד וגם תפארת. חז"ל אומרים שאסור לקרוא לאברהם אברם, ומי שעושה זאת עובר בעשה. יש גם שינוי שם מיעקב וישראל, וגם שם כתוב בתורה "לא יקרא שמך עוד יעקב", ואף על פי כן רואים שעוד הפעם ועוד הפעם, גם ה' עצמו וגם בכלל בתנ"ך, הוא נקרא לפעמים יעקב ולפעמים ישראל – שם יעקב לא נעקר כלל. זו שאלה מפורסמת, מה ההבדל בין אברהם (שאסור לקרוא לו אברם) לישראל (שמותר לקרוא לו יעקב).

ר' לוי'ק אומר ווארט מאד פשוט, שההבדל הוא פשוט מאד – השם אברם ניתן על ידי גוי, תרח, והשם יעקב על ידי יהודי, יצחק אבינו (או הקב"ה, לפי פשט אחר בפסוק). ווארט פשוט כל כך, שמאד מענין אם מישוהו אמר אותו קודם.

יש כאן ווארט מאד חשוב לגבי שם, כי לכולם יש באלגאנים כל הזמן עם שמות: אם הקב"ה נותן לך שם, ובכלל אם קבלת שם מיהודי, מצד הקדושה, אז אפילו אם ה' עצמו יתן לך ה' אחר ויאמר לך שהוא במקום השם הראשון, השם הראשון לא נעקר. אבל אם השם הראשון ניתן

ששבר פסלי אביו וזרקו אותו לכבשן האש במס"נ, כל הזמן נקרא אברם. בגיל שבעים, לפי חז"ל, ה' כורת עמו ברית על ארץ ישראל – עדיין הוא אברם. כשה' אומר לו "לך לך" – עדיין "ויאמר הוי' אל אברם". רק בגיל תשעים ותשע, בברית מילה, הוא אברהם. כל בנין האופי שלו וגם המעשים הטובים שלו, בנין האישיות שלו והזכות שלו (שבזכותם ה' מקדם אותו הלאה וכורת עמו ברית מילה), הכל בהיותו אברם. אז הוא כבר יצא לכלל טהור מטמא או לא?

צריך לומר ככה – אברהם הוא מדת החסד, הוא היה חסד כל הזמן, היה מכניס אורחים והצטיין במדתו מאז שעמד על דעתו. "עקב אשר שמע אברהם בקולי" – מגיל שלוש מאמין בה', עושה מצוות, שובר פסלים, וכל מיני דברים טובים. המדה העיקרית שלו היא חסד, אבל חייבים לומר שעד ברית המילה בחסד שלו יש עדיין טפת "חסד לאומים חטאת" (מה שכתוב בספר פרק א בתניא). חז"ל דורשים מהפסוק הזה שבחסד של אומות העולם יש חטא – הוא אינו נקי, יש בו טומאה. מה הטומאה בחסד? שהוא על מנת להתייחר – כל טיבו דעבדין יש בו טפת יוהרה.

מה הפשט של הפסוק? לא כל כך ברור בכלל שזהו הפשט. הפסוק במשלי מתחיל "צדקה תרומם גוי וחסד לאומים חטאת" – החלק הראשון של הפסוק מובא המון פעמים בחסידות כמשהו הכי טוב שיכול להיות, מפסוקים הכי חשובים בתנ"ך של מעלת הצדקה ורוממות הנפש על ידה. הנפש כאן נקראת "גוי" – מדובר בגוי או יהודי? כאן הגוי הוא עם ישראל, שמכונה הרבה פעמים גוי – ה' הוציא אותנו ממצרים "גוי מקרב גוי". את החלק הראשון של הפסוק דורשים על ישראל, שהצדקה שלנו מרוממת אותנו עד אין סוף, ואילו "חסד לאומים" – חסד שאו"ה עושים – יש בו חטאת, איזו נקודת טומאה. הפשטנים,

מהקב"ה – הוא קבל את השם מצד הקדושה ולכן הוא חייב להשאר.

"מי יתן טהור מטמא"

אצל אברהם הווארט עוד יותר עמוק – על אברהם ותרם כתוב "מי יתן מטהור לא אחד". פלא הכי גדול שטהור-אברהם יכול להוולד לצאת מטמא-תרם. לכן כתוב "לא אחד" – רק אחד, רק האחד יחיד ומיוחד, הקב"ה, יכול לעשות כזה פלא של הוצאת טהור מטמא. מכיון שרק האחד פועל את הנס והפלא הללו, אברהם עצמו מזדהה כל חייו עם האחד, עד כדי כך שנקרא פעמיים בנביא על שם אחד – "אחד היה אברהם" ו"כי אחד קראתיו". ה"אחד" של ה' פעל להוציא אותו מתוך הטמא. לפי זה, הוצאת הטהור מהטמא היא גם הוצאת אברהם מאברם.

יש עוד הבדל פשוט בין אברם-אברהם ליעקב-ישראל: יעקב וישראל הם שתי מילים שונות, כמעט חסרות קשר, ואילו אברהם הוא רק תוספת ה' על אברם. היא הנותנת, שלכן יש כזה איסור. הרבה פעמים מישהו היה בא לרבי עם שם גויי, והרבי אמר לעברת קצת – לעשות שינוי קל שיהפוך לשם יהודי מאותו שרש. מה הדוגמה לכך בתורה? אברם-אברהם. אבל אם עושים כך, אף פעם לא לקרוא בשם הקודם. עושים שינוי קל, אבל מהיום והלאה אסור להשתמש בשם הקודם. אם משנים שם לגמרי, כאילו שינית לגמרי – אז השם הראשון נשאר. אם עושים שינוי קל – השם הראשון הלך, במיוחד כאשר הוא טהור מטמא.

התפתחות "חסד לאברהם" מ"חסד לאומים

חטאת"

איך להבין זאת? מאז שאברם קבל את שמו הוא היה ילד טוב – לא ילד טוב ירושלים, אלא ילד טוב שלא סובל רע וכאשר פוגש אותו הוא שובר אותו, שובר פסלי אביו. הילד הטוב הזה,

נאמר אחרת: מי שבשרש הוא מדת הרחמים, עבודתו אינה התנתקות מוחלטת ממה שהיה, גם כשהוא חוזר בתשובה. דוגמה מבעל תשובה – האם העבודה הפנימית היא עבודה של ניתוק או של איזו המשכיות? מי שקשור לקו האמצעי, של תפארת, צריך לגלות שגם השם הראשון בא לו מצד הקדושה, אפילו שזה לא כל כך ברור. וממילא, הוא מקבל שם חדש, אבל השם הראשון קיים אצלו. כך אצל אחד שהוא בקו האמצעי, במדת התפארת. דווקא מי שבצד החסד צריך להתנתק לגמרי מהדומה לו, מהחסד המדומה, מה"חסד לאומים חטאת", כי אחרת הוא מניק את החיצונים – אברהם מניק את ישמעאל (שזה בנו, ולא אביו, אבל אם לא יתנתק מתרח בברית מילה הוא ימשיך להניק את ישמעאל, וצריך ששרה תסביר לו את הסוד הזה).

כעת יובן פשוט עמוק בניב "לא אחד" – שפשוטו "רק אחד", כנ"ל – כי בשביל "מי יתן טהור מטמא" צריך הבדלה גמורה, שלילה של מה שהיה, אמירת 'לא' ברורה ומוחלטת לגבי המציאות הקודמת, כדי להגיע ל"אחד" שלך. יש פירוש ל"אחד היה אברהם" – שכל העולם בעבר אחד והוא בעבר שני, לכן "העברי" – ומאידך כל חייו הם רק לקרב אנשים לה', אך כדי לפעול זאת צריך להיות נבדל. לפי זה "מי יתן טהור מטמא" – הכנעה, "לא" – הבדלה, "אחד" – המתקה.

בווארט פשוט של רבי לויק הסברנו את שתי הספירות – גם חסד וגם תפארת.

גבורה: חוט במחט

חוץ מכך שרבי לויק היה גיבור, בגוף ובנפש, כפי שספרנו קודם לילדים, יש גם ווארט של גבורה. גבורה, בין היתר, היינו העברת בקורת – לדון מישוהו. חסידים יושבים בהתוועדות, וחלק מהתוועדות הוא שאחד יורד קצת על השני בדרכי נעם כדי להיטיב אותו (בדרך כלל

ואפילו רש"י בפסוק (שבפשט לא מחויב לדרוש של חז"ל), דורשים כל אחד בצורה אחרת. יש מי שאומר ש"חסד לאומים" הוא גם טוב, כמו קרבן חטאת – שמכפר עליו. למלבי"ם יש פירוש מקורי, שמסביר כאן "חסד" כבושה – מתי שגוי חוטא, חטאתו היא בושה בשבילו. פירוש לגמרי לא לפי מה שאנו מכירים. בכל אופן, בפשט בכלל לא ברור בפסוק הזה 'מי נגד מי'. אבל אנחנו ודאי מקבלים דרוש של חז"ל, שהוא אמת ואותו אדמו"ר הזקן מביא בתניא, שיש איזה ממד של חטא בחסד של הגוי, ואינו נקי.

צריך לומר שעד ברית המילה ועד בכלל, לא בחלק המודע שבנפש – בו אברהם היה מאה אחוז נקי וטהור – יש איזו זיקה לתרח, זיקה לטמא, זיקה ל"חסד לאומים חטאת". מה הרמז הברור שפסוק זה רומז לאברם? כי הוא לשון אב-רם, "תרומם גוי", והוא איש החסד. עיקר השם שלו מבקש "צדקה תרומם גוי". בסוף הוא "אב המון גוים" ואומר "לו ישמעאל יחיה לפניך" – הוא רוצה לפרש את הפסוק כולו טוב, גם על הגוים, כי זהו טבעו. שרה אומרת לו "גרש את האמה הזאת" – אצל הגוים "חסד לאומים חטאת", ככתוב בתניא, ואתה נגמלת רק בזכות הברית.

תיקון החסד לעומת תיקון התפארת

מה רוצים לומר? האיסור לקרוא לאברהם אברם הוא כדי לטהר עד הסוף את מדת החסד. היות שחסד הוא בקצה צריך זהירות נוראה שיגמל מ"חסד לאומים חטאת" – "לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל" – שיגיע ל"מי יתן מטהור לא אחד". לא כך במדת התפארת, שם "אלו ואלו" – המקור הוא טוב, וגם כשה' מחליף את ה' נשאר טוב, ובמובן מסוים לא תופס. יש לך גם גדלות ז"א וגם קטנות ז"א ושניהם קדושים – "נער ישראל ואהבהו", גם כשישראל נופל ליעקב ה' אוהב אותו.

מפרש רבי לויק שצריך טוב טוב לבטא את המילים של התורה והתפלה, דרך השינים, ומי שכל השנה כולה אומר ברור את אותיות התורה והתפלה שמוציא מפיו, כוסס אותן, ימצא את התוצאה בריקודי שמחת תורה. כנראה שאמר את הווארט בשמח"ת – תאכל הרבה תורה ותפלה כל השנה, ותמצא את התוצאה בריקודי שמח"ת.

זו בחינת נצח – אומר שהתכלית של כל מה שאדם לומד ומתפלל כל השנה הא חיזוק רגליו לריקודי שמח"ת, ענין הנצח, "אז תשמח בתולה במחול [הכרמים]".

הוד: "וידוי אחר תשובה מגיע עד כסא הכבוד"

יש לו ר"ת מאד יפים שדרש בר"ה: אומר ש"הכל הולך אחר החיתום" – סוף קריה"ת של ראש השנה. ביום הראשון קוראים "והוי' פקד את שרה" וביום השני קוראים על עקידת יצחק. סוף עקדת יצחק הוא המלים "ואת מעכה" – שם של גוי אחד – ודרש ר' לויק בפני אנשיו ש"ואת מעכה" ר"ת "וידוי אחר תשובה מגיע עד כסא הכבוד".

מעכה בתנ"ך

יש הרבה מעכה בתנ"ך – תשעה אנשים שנקראו מעכה, ארבעה גברים וחמש נשים, וזהו הראשון ("הכל הולך אחר הפתיחה").

יש מדינה שלמה – "המעכתי" – שהיא חלק מארם, שהיה אמור להיות בארץ ישראל, אבל יהושע לא כבש וממלכות אלו (הגשוריי והמעכתי) עדיין "בקרוב בני ישראל". מאד משמעותי, שהרי הבאת המשיח תלויה בשלמות הארץ – צריך לרשת את הגשוריי ואת המעכתי. יש גם קשר בין הגשוריי והמעכתי, שתמיד הם הולכים יחד.

המשפיע תופס מישהו ויורד עליו, הכל מתוך אהבה וחיבה (טוב). יש פתגם מפורסם ב"היום יום" שלפני שיושבים בהתוועדות צריך לגזור את הצפרנים, שלא לדקור את השני. כל הענין של חסידים שיכולים להיות פתוחים אחד עם השני. הגדרה של חסיד היא שהוא לא נפגע. כלל גדול – מי שנפגע הוא מתנגד. אף על פי שאני בטוח שאתה חסיד ולא תפגע – צריך לגזור את הצפרנים.

אבל יש ווארט יפה של ר' לויק, שקשור לדיקור סיני. הוא אומר ש"מחט" נקראת על שם החוט – אם אין חוט בתוך המחט היא לא שוה, והיא הופכת להיות כלי משחית. רק כשיש חוט במחט יכול למלא את תכלית כוונת הבריאה – לתפור. "אז וי גייט שטעכן", כשעושים דיקור – בקורת חריפה – אם אין חוט במחט לא רק לא מועיל אלא מזיק, מחט בלי חוט שלילית מאד. ענין החוט הוא שמי שמשמש במחט מחובר ותפור לשרש הקדושה, לתורה ומצוות ובטול להקב"ה. אם יש לו חוט של התקשרות לשרש, שהוא קשור ואחוי לשרש – השרש המשותף של כל הנשמות, הן של המבקר והן של המבוקר – טוב שישמש במחט, ובלי חוט ההתקשרות המחט היא כלי משחית שיכול להרוג (כדברי חז"ל שברזל יכול להרוג גם בשיעור של מחט קטנה). זהו ווארט שיש בו תיקון הגבורה.

נצח: תכלית העבודה – ריקודי שמחת תורה

פירוש מאחז"ל "דוק בככי ותשכח בנגרי" – תכסוס בשינים ותמצא ברגלים. דבר מאד מעשי, חשוב מאד – שאם יש למישהו כאבי רגלים או בעיות ברגלים-בהליכה, חז"ל אומרים שצריך לכסוס את האוכל. זה גם ללעוס, אבל הפשט שרש"י וכולם מסבירים – פשוט לאכול טוב. אם האדם יאכל טוב הוא ימצא את התוצאה החיובית בתוך הרגלים שלו.

תיקון מעכה – קדושת הברית ושלמות הארץ

עיקר הנשמה והענין שצריך להחזיר לשרש רמוז בשם מעכה, שצריך עליו דרוש שלם – דווקא השם הזה צריך לחזור עד כסא הכבוד על ידי "יודי אחר תשובה", לחזור לשרשו. על פי פשט מעוך הוא גם אחד שבור ורצוף. סה"כ השרש **מעך** (לא בתור שם) חוזר רק שלש פעמים בתנ"ך, והפעם היחידה בתורה היא בפסוק "מעוך וכתות ונתוק וכרות", זו מעיכה. יש גם את המעיכה של כח האין סוף שבאדם, כח ה"פרו ורבו" שלו, כח ההולדה. דווקא מעיכה זו צריך להחזיר עד כסא הכבוד. נעצור כאן, כי בשביל להאריך ולהעמיק בזה צריך דרוש גדול, אבל כאן יש תיקון של כל אותן נשמות שנקראו מעכה (כמו יפת תאר, "הודי נהפך עלי למשחית", כמו שקרא עם תמר שנולדה שלא בקדושה, ואחר כך אבשלום גם יצא לתרבות רעה).

עוד רמז, שר' לויק לא אומר: הוא דורש זאת על סיום קריה"ת, אך ראשיתה ביום הראשון זה "והוי' פקד את שרה" – כח ההולדה. במעכה יש איזה פגם בכח ההולדה שצריך להחזיר בתשובה על ידי וידוי אחר תשובה. אם עושים גימטריא של הכל – והוי' פקד את שרה ואת מעכה – מקבלים **סד** פעמים הוי', פעמיים ארץ ישראל (היינו שזהו הממוצע בין ההתחלה והסוף). יש כאן גם איזה תיקון של שלמות הארץ בתחילת ובסוף קריה"ת בר"ה.

יסוד: החסידות של רבי לויק ופרחי הכהונה

החסידות של שמירת יארציט עד מיצוי

הנפש

פעם אחת שאלו את ר' לויק, היות שהרבה התייחסו אליו כמו רבי, האם יש לו חסידים. הוא אמר – אין לי חסידים אבל יש לי חסידות. אז הסביר את עצמו, שיש נשים יהודיות של

המעכה הכי מפורסמת, חוץ מהראשון, היא אשה מנשות דוד המלך – אשת יפת תאר, אם אבשלום, מעכה בת תלמי מלך גשור. היא האמא של אבשלום, האמא של תמר ושל אבשלום. אבשלום קרא גם לנכדתו מעכה, והיא נשאת לרחבעם המלך – היתה האשה האהובה ביותר עליו, וכל הצאצאים יוצאים ממנה, כל מלכות בית דוד עד ביאת גוא"צ (ובעצם היא נינת המעכה שהיתה אם אבשלום). היא בתו, כאשר לבתו קרא תמר, על שם אחותו שנאנסה, ולנכדתו על שם אמו, מעכה בת תלמי מלך גשור.

יש עוד מעכה גוי – מלך גת, שנקרא גם "מעוך" וגם "מעכה". חוץ מזה עוד שבעה, כולם יהודים (מעכה יפת תאר כמובן התגירה והיא יהודיה). בין שבעת היהודים שני גברים וחמש נשים, חלוקת זהב. יש דרוש גדול מאד על מעכה – שם מאד מיוחד, מלשון מעיכה. מה הוא שרש מעוך בלשון הקדש? זה עיסוי. קודם דברנו על דיקור סיני, זה עיסוי ולחץ. יש שני פסוקים עיקריים, שאין כאן המקום, בסוד השם מעכה בכלל.

ההקבלה להוד

אמרנו הכל בשביל להסביר את הרמז של ר' לויק ואת השינוך לספירת ההוד – ווארט על וידוי. קודם כל, ברור שצריך "יודי אחר תשובה". היום העיקרי של הוידוי הוא יו"כ – מתחילים את התשובה בר"ה, אבל אז היא בעיקר בלב, ומסיימים בוידוי ביו"כ. תשובה היא בבינה ויודי בעיקר בהוד – בינה עד הוד אתפשטת – ולכן הווארט שייך להוד.

"יודי אחר תשובה מגיע עד כסא הכבוד" – כסא הכבוד הוא או מלכות, או בינה, או מקום המפגש שלהם בהוד, סוד "איהי בהוד". כסא הכבוד הוא מקור נשמות ישראל, ויודי אחר תשובה מחזיר אותך לשרש הנשמה שלך.

נערים עם דם חם – וזה הזמן שאפשר לקומם אותם.

הוא התכוון לקומם אותם – להקים אותם – בעול התורה והמצוות, להדביק אותם. אבל ודאי התכוון לכל הפירושים של לקומם. אפשר להשתמש בביטוי בתור כותרת של כתב עת של הנוער – "פרחים לקוממה" – שדווקא זמן הפרחים, זמן הנעורים, הוא הזמן של ההתקוממות, ורק צריך לעזור להם להתקומם, לקומם אותם.

גם הווארט הזה שייך ליסוד – פרחים הם יסוד. חלק ממה שמקוממים את הפרחים קשור לתיקון הברית, אם רוצים לקומם אותם בקדושה צריך לשמור היטב על הברית – זו קימת הברית, "ואולך אתכם קוממיות".

מלכות: תשובה תתאה, סוד הכותל וּסוּד הַדּוֹר

הסיפור שספרנו קודם על הדמעות בבדיקת חמץ – סיפור של אשתו, מלכות – הוא תיקון המלכות, כנ"ל, בבחינת תשובה תתאה.

יש גם ווארט פשוט שלו שהיה אומר, ובדואי הרבה אמרו זאת ואומרים זאת, וקשור לארץ ישראל: הוא דבר על הכתל המערבי, שלא זכה להיות בו, והיה רגיל לומר שהכתל מסמל את כנסת ישראל, והוא נצחי כשם שכנסת ישראל נצחית – הוא הסימן של הנצחיות של עם ישראל, ולא יפול אף פעם. במלה **מלכות** יש אותיות **כותל-מ** (דומה לדרשת הזהר על **תרומה** – **תורה מ**). **כותל** – מלא ו – עולה **חי לעד וקים לנצח** (**ג תמוז**, כידוע). בתוספת **מ** הרומזת לתיקון המלכות, בתורה היינו **מ** ימי מתן תורה אבל יש הרבה **מ** – יש **מ** ימי יצירת הולד, צריך לשם גילוי המלכות תוספת **מ** ימי יצירת ולד שיתגלה מתוך הכותל (ש"הנה זה עומד אחר כתלנו" וצריך משם להוליד את השכינה).

קצינים יהודים של הצבא הרוסי, הצבא האדום (שעזבו את הדרך), וכשמגיע יארצייט של אביהן או אמן הן באות לשאול אותי מה לעשות.

הוא היה רב, אז באים לשאול אותו כל מיני שאלות – גם נשים – אז למה הדגיש נשים אלו? מה עם אשה שבאה לשאול על עוף? מה עם גבר שבא לשאול שאלה? במה מיוחסות נשות הצבא האדום שבאות לשאול ביארצייט? ודאי הווארט שאצל אשה זו ספק אם בעלה, קומוניסט חבר מפלגה, יודע שהיא באה לשאול – היא באה עם בטול גמור ומס"נ, ולא היתה באה לשאול אם לא היה נוגע לה עד עצם הנשמה, מעל ומעבר לשאלת עוף או אפילו כל שאלה אחרת. זה נקרא להיות חסיד – חסיד הוא אחד שבא לרבי עם דבר שכל החיים תלויים בו. זה ציור של חסיד וזה הרגש שלו. קודם כל, אשת הקצין מנתקת עצמה מחייה לגמרי, ורצה במס"נ לשאול מה יכולה לעשות היום לזכר אביה או אמה. מתוך התשובה הזאת אפשר להבין קודם כל מהו רבי ומהו חסיד, איך הקשר צריך לעבוד.

האמירה שלו שהוא כן רבי, של חסידות אלו, משייכת אותו לספירת היסוד – הצדיק שיש לו מושפעים, שיש לו באמת חסידים שדבוקים בו, אפילו אם רק פעם בשנה ביארצייט (יום של זיקה לשרשים, זיקה לידישקייט, גם כשנמצא רחוק וחבר במפלגה). כשהאשה הזאת באה לשאול את השאלה הזאת זו עלית המלכות מעמקי הקליפות – מהמצב של "רגליה יורדות מות" – שעולה להדבק כנקודה זעירה תחת היסוד-הצדיק. דימוי יפהפה של ספירת היסוד.

"פרחים לקוממה"

עוד ווארט שלו: באחת ההושענות, בחג סוכות, יש ביטוי "פרחים לקוממה". ר' לויק היה מפרש ש"פרחים" מלשון פרחי כהונה –

קשור גם לדבר אחרון חביב, שגם קשור למלכות, ובפרט ליסוד המלכות. פעם ישבו החסידים ביחד בהתוועדות, וניגנו הניגון המפורסם של רבי לוי יצחק מברדיטשוב – על שמו ר' לויק – הדודליה (מבוצע יפה ב"כל עצמותי"). הכל דו – הכל אתה – אז הכל טוב. כשהחסידים שרו את הניגון הוא פנה לנוכחים ואמר להם – דעו שבמלה "דו" (אתה, "עצמות", ובודאי כך יגיד כל חסיד בדור האחרון), יחד עם מה שהולכת על "עצמות", רלוי"צ התכוון ש"דו" לשון שנים (על דרך "טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו"), והשנים הם השכינה וכנסת ישראל יחד. כשאני פונה לכל רוח, ומעלה ומטה, ותמיד יש "דו" – אני מתכוון לשכינה וכנס"י (חוץ מכך שהפנימיות ודאי על עצמות ה'). צריך בכל מקום לראות את הזיווג של השכינה וכנס"י, עליו נאמר "טובים השנים מן האחד [מהעצמות-האחד]", שיש שם חמימות והולדה ("כאשר ישכב יחם להם"). בשביל לומר כזה ווארט – צדיק אומר ווארט שאותו הוא חי, הוא שמה (כמו הווארט הראשון, בכתר, שבשביל לומר אותו צריך להיות בכתר) – לחוש את התחושה הזאת, צריך להיות בנקודת ציון, ביסוד הנוקבא, בתוך הרחם של המלכות. להרגיש ש"דו" מלשון "טב למיתב טן דו" בלשון חז"ל – שנים שנשואים יחד, השכינה וכנס"י.

דבר יום ביומו - פרשת השבוע

פרשת עקב יום ראשון – טוב וחסד

נקרא את הפסוק הראשון בפרשה: "והיה עקב תשמעו את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אתם ושמר ה' אלהיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך". כמה טוב וחסד וברכה יש בפסוקים הראשונים של הפרשה, כמו "ואהבך וברכך והרבה... ברוך תהיה". "ראשון" מסתיים בשבח של "ארץ טובה" – ה' ברוב חסדו מעניק לנו "מתנה טובה" היא ארץ ישראל.

המושגים טוב וחסד הם בני-זוג ההולכים יחד, כמו בפסוק "אך טוב נחסד יחדפוני כל ימי חיי". רמז יפה לכך בפרשתנו: המלה ה-טוב (17) בפרשה היא "החסד"!

בקבלה מדובר על שם קדוש א-ה-ו-ה, בגימטריא טוב (ולכן הוא מכונה "שם הטוב"). שם זה נרמז בראשי תבות בתחילת התורה "את השמים ואת הארץ", והוא רמוז גם כאן במלים "את הברית ואת החסד", חיבור טוב וחסד*.

לפי הקבלה, "ראשון" של הפרשה שייך לספירת החסד. כאן מופיע החסד בפירוש בפסוק הראשון, וכל שפע הברכה בהמשך שייך למדת החסד האלוקית.

פרשת עקב יום שני – זכירת ארץ ישראל

כמה דברים צריך לזכור תמיד? בהרבה סידורים יש בסוף התפילה שש זכירות שנוהגים

לומר כל יום. אבל יש גם רשימה מלאה של עשר זכירות (שרבי לוי יצחק מברדיטשוב כתב עליהן פירוש), אחת מהן כתובה אצלנו "וְזָכַרְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי הוּא הִנְתֵּן לְךָ פֶּחַ לַעֲשׂוֹת חַיִּיל".

זוהי "זכירת ארץ ישראל", כיון שאנו מצווים עליה בהקשר למתנת הארץ: "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך. השמר לך פן תשכח את ה' אלהיך... פן תאכל ושבעת וכתים טובים תבנה וישבת... ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך... ואמרת בלבבך פחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה" – אל תאמר כך, אלא זכור שה' הוא הנותן לך כח.

לא כתוב כאן שצריך להרגיש חלש ומסכן (נעבעך) ולומר אין לי כח... לא כתוב לא לעשות כלום ולחכות שה' יעשה בשבילנו. יש לך כח! אבל זכור שה' הוא הנותן לך את הכח לעשות חיל. ארץ ישראל היא מקום המעשה, כאן מקיימים את התורה והמצוות בשלמות, וכאן ה' נותן לנו גם את המציאות הארצית-חומרית לעסוק בה ולתקן אותה.

התודעה המתוקנת של זכירת ארץ ישראל, מעניקה לנו בטחון עצמי בקדושה. אתה יכול "ללכת על עצמך", להאמין בכוחות שלך, לפעול וליזום מתוך בטחון שתצליח – כי בפנים אתה יודע שכל מה שיש לך הוא מאת ה'.

פרשת עקב יום שלישי – חטאתי נגדי תמיד

אתמול קראנו ב'שני' של הפרשה שיש לזכור "כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל". ובכל זאת, אם הוא נותן לי כח כנראה שמגיע לי, אני צדיק... לא! היום אנחנו קוראים שממש לא

* ברית עולה לו פעמים טוב. ברית היא מדת הצדיק שעליו נאמר "אמריו צדיק כי טוב", ו-לו פעמים טוב רומז ל-לו צדיקים שכדור.

לכן מפרש רש"י שמתחבא כאן סיפור שלם: לאחר מות אהרן וקבורתו בהר הזה, הסתלקו ענני הכבוד ובה הכנעני מלך ערד להלחם בישראל. אז רצו ישראל לחזור למצרים, ובאמת חזרו שמונה מסעות עד שהגיעו למוסרה (לכן נאמר "מבארות בני יעקן מוסרה", הפוך מהסדר הישר). במוסרה היתה מלחמה פנימית בה הכריחו בני לוי את ישראל לחזור לדרך הנכונה. שם גם חזרו ישראל והתאבלו על אהרן כאילו מת עכשיו, ולכן נאמר "שם מת אהרן ויקבר שם". עד כאן פירוש רש"י לפי חז"ל.

אם כתוב בתורה שאהרן מת במקום שהתאבלו עליו, מכאן שעיקר מות אהרן הוא בתודעה שלנו. במקום שאנו מרגישים את חסרונו, שם הוא מת ונקבר בתוכנו. אכן, התורה מדגישה 'וַיִּכְהַן אֶלְעָזָר בְּנוֹ תַּחְתִּיּוֹ' – אהרן לא מת כי אלעזר ממשיך אותו ונכנס תחתיו.

העלייה של 'רביעי' שייכת לספירת הנצח, מתאים ללימוד על נצחיות אהרן והמשכיות האב והבן.

פרשת עקב יום חמישי – רק יראה

"וַעֲתָהּ יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שְׂאֵל מַעֲמֶךָ פִּי אִם לִירָאָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ לְלַכֵּת בְּכָל דְּרָכֶיךָ וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ וְלַעֲבֹד אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְכָּךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ. לִשְׁמֹר אֶת מִצְוֹת ה' וְאֶת חֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם לְטוֹב לָךְ."

מה ה' רוצה מאתנו? האם הוא רוצה רק את היראה? הרי מיד יש עוד רשימה ארוכה: ללכת בכל דרכיו, לאהבה אותו, לעבוד אותו...

על הפסוק הזה אומרים חז"ל "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים". להיות ירא שמים – זו העבודה שלנו. אם כך, נסביר שכל מה שכתוב בהמשך – ללכת בדרכי ה', לאהבה אותו ולעבדו וכו' – הכל נובע מתוך היראה. כלומר, על היראה אנו עובדים באופן מודע, והתוצאה היא שכל השאר יבוא בטבעיות

מגיע לנו כלום, "אל תאמר בלִבְכֶם... בְּצַדִּיקוֹתֵי הַבְּיָאֲנִי ה' לְרִשְׁתָּ אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת... לא בְּצַדִּיקוֹתֵי וּבִישׁוֹר לִבְכֶם אֶתָּה בָּא לְרִשְׁתָּ אֶת אֲרָצֵם... זָכַר אֵל תִּשְׁכַּח אֶת אֲשֶׁר הִקְצַפְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּמִדְבָּר [זו אחת משש הזכירות שאומרים בכל יום]... מִמְּרִים הֵייתֶם עִם ה' מִיּוֹם דַּעֲתִי אֶתְכֶם". הדבר מזכיר את דברי דוד המלך בתהלים "פִּי פִּשְׁעֵי אָנֹכִי אֲדַע וְחַטָּאתַי נִגְדִי תָמִיד", תמיד אני זוכר שאני החוטא.

אבל לא להגזים. אם הזכרון הזה נוכח יותר מדי, הוא עלול להביא אותנו לעצבות, וזו ממש לא הכוונה. כך מוסבר בספר התניא: "וחטאתי נגדי תמיד", "נגד" פירושו מרחוק, אני רואה מרחוק את החטא והוא מהווה תזכורת שלא להתגאות.

נחזור לפסוקים שלנו: משה לא סתם 'נותן לנו על הראש' – אתם חוטאים... באותה נשימה הוא אומר: למרות שאתם חוטאים ה' מרחם עליכם! כמו שאמרתי לה' בתפילתי אחרי חטא העגל "וְהֵם עִמָּךְ וַנִּחַלְתָּךְ".

לפי הקבלה, העלייה של 'שלישי' היא כנגד ספירת התפארת, שהמדה הפנימית שלה היא רחמים. כך אומר משה לישראל: דוקא החטאים מדגישים את רחמי ה' עליכם, ואת העובדה שהוא מתפאר בכם.

פרשת עקב יום רביעי – איפה מת אהרן

"וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִסְעוּ מִבְּאֵר בְּנֵי יַעֲקֹב מוֹסְרָה שָׁם מֵת אֶהֱרֹן וַיִּקְבְּרוּ שָׁם וַיִּכְהַן אֶלְעָזָר בְּנוֹ תַּחְתִּיּוֹ". איפה באמת מת אהרן הכהן? הרי בפרשות חוקת ומסעי נאמר שהוא מת בהר-ההר! ועוד, בפרשת מסעי נאמר "וַיִּסְעוּ מִמְּסָרוֹת וַיִּחְנוּ בְּבְנֵי יַעֲקֹב", סדר הפוך ממה שכתוב אצלנו (ומוסרה היא ודאי מוסרות), וכן נאמר שם שממוסרות להר ההר יש שמונה מסעות.

ובצורה זורמת, מתוך מודעות-טבעית, הכל בידי שמים.

בתלמידים ובחכמים ומעלה אני עליך כאלו נדבקת בו”.

פרשת עקב יום שישי – עבודת התפילה

”וְהָיָה אִם שָׁמַעַתְּ שְׁמִיעוּ אֶל מְצוֹתַי אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וּלְעֲבֹדוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם”, כך מתחילה הפרשה השניה של קריאת שמע, אותה אומרים פעמיים בכל יום.

בפסוק המקביל בפרשה הראשונה של קריאת שמע, נאמר ”וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבַבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ”. אחד ההבדלים הוא שאצלנו מוזכרת גם עבודת ה', ”וּלְעֲבֹדוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם” וכמו שמסבירים חז”ל ”איזוהי עבודה שבלב? זו תפילה”.

מדוע עבודת התפילה לא מוזכרת בפרשה הראשונה? כתוב בגמרא שרבי שמעון בר יוחאי וחבריו פטורים מלהתפלל כיון שהם עוסקים כל הזמן בלימוד תורה, ”תורתם אומנותם”, הדבקות שלהם בה' היא כזו שאינם צריכים להתפלל. זו המדרגה של פרשה ראשונה של שמע ישראל, יחוד עליון (“יחודא עילאה”), שבו אנו מתאחדים לגמרי עם ה' ולא חשים צורך להתפלל.

בתפילה האדם פונה אל ה' כעבד אל אדוניו, ”כעני עבדים אל יד אדוניהם”, ולכן זו עבודה שבלב. אבל יש מדרגה גבוהה יותר, יחס של בן לאביו, ואז אין תפילה, רק קירבה ודבקות.

פרשת עקב יום שבת – הדרך לדבקות

”לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם לְלֶכֶת בְּכָל דְרָכָיו וּלְדַבְּקָהּ בּוֹ”. מפרש רש”י: ”ללכת בכל דרכיו – הוא רחום ואתה תהא רחום, הוא גומל חסדים ואתה גמול חסדים. ולדבקה בו – אפשר לומר כן? והלא אש אוכלה הוא! אלא הדבק

יש כאן שתי מצוות (מתוך התרי”ג): א. ללכת בדרכי ה', כמו רחמים וגמילות חסדים. ב. דבקות בה' על-ידי דבקות בחכמים (כמו המושג 'התקשרות לצדיק' בחסידות). ככל שאנו הולכים בדרכי ה' כך אנו מתדמים אליו, אך לעולם לא נהיה כמוהו, המרחק הוא אין סופי. כדי להגיע לדבקות אנו מתקשרים לדמות ממשית, בשר ודם כמונו, ודוקא כך אנחנו דבקים בה'.

גם ביחס שלנו לצדיק עצמו: יש מציאת נקודה משותפת של התדמות, ללמוד מצדקתו ומעשיו הטובים וללכת בדרכיו, ויש את עצם ההתקשרות אליו, גם לרבדים הנסתרים שבכלל איננו מכירים – דבקות.